

MAGYAR-LENGYEL

SZABADSÁG INTÉZETE

„Vitéz s bátor mindkettője,
Áldás szálljon mindkettőre.”

MAGYAR-LENGYEL
SZABADSÁG INTÉZETE

„Vitéz s bátor mindkettője,
Áldás szálljon mindkettőre”.

SZUVERENITÁS VAGY (FÉL)DIKTATÚRA?

LENGYELORSZÁG, A GLOBALISTÁK KÍSÉRLETI TEREPE

Vezetői Összefoglaló

Lengyelországban a Donald Tusk által vezetett balliberális-globalista koalíció a 2023 decemberi hatalomra kerülés óta egy sor, az alkotmányos intézmények működését rendszerszinten aláásó, törvénytelen lépést hajtott végre. Ebből is látható, hogy az állampolgárok milyen súlyos jogsértésekkel számolhatnak azokban az országokban, ahol a globalisták kerülnek hatalomra. A globalista politikusok ugyanis, amint lehetőségük adódik, azonnal elkezdik lebontani a jogállamot és megpróbálják kikezdeni a nemzetállami szuverenitást, hiszen számukra a nemzeti érdekek és a demokratikus intézmények csak akadályt jelentenek a globális központok által diktált rend megvalósításában. Ez a jelenség figyelhető meg Magyarországon is a globalista politikai erők esetében, ahol a föderalista törekvések erősítése, Európa fegyverkezési versenybe való hajszolása, a háborúpárti politizálás, vagy éppen Ukrajna kérdés nélküli, gyorsított eljárással történő felvétele az Európai Unióba mind-mind a baloldal programjának része.

E tekintetben Tuskék célja sem más: a politikai ellenfelek megfélemlítése, valamint a hatalmat korlátozó alkotmányos fékek kiiktatása. Kijelenthető, hogy a globalista vezetés egyértelműen politikai leszámolásra használja fel a jogintézményeket, a büntetőeljárásokat – a kommunista rezsimek által előszeretettel alkalmazott eszközökkel élve – a politikai ellenfelek ellehetetlenítésére használja, a konzervatív oldalhoz köthető ellenzéki médiát igyekeznek elhallgattatni, a legnagyobb támogatottsággal rendelkező jobboldali pártnak, a Jog és Igazságosságnak (PiS) járó forrásokat pedig visszatartják, miközben annak tagjai ellen a legsötétebb kommunista éveket idéző politikai hajtóvadászat zajlik. Az alkotmánybíróági döntéseket emellett semmibe veszik, a Legfelsőbb Bíróság ítéletei közül a számukra kedvezőtleneket figyelmen kívül hagyják.

Miközben a Lengyelországot 2015 és 2023 között vezető konzervatív kormány hivatali ideje alatt az Európai Unió intézményei összehangolt támadást indítottak Lengyelország ellen arra hivatkozva, hogy súlyosan sérül a jogállamiság az országban, a Donald Tusk vezette balliberális-globalista koalíció minden jogsértése felett szemet hunynak Brüsszelben. Mindez egyértelmű bizonyítéka annak, hogy mind a brüsszeli központú

globalista elit, mind pedig a sorozatos jogsértéseket elkövető jelenlegi lengyel kormány a „jogállamiságot” pusztán politikai szlogenként értelmezi, és csupán a nemzeti szuverenitás aláásására használja fel.

Az egyetlen, még valamennyire működő alkotmányos fék a köztársasági elnöki intézménye. Andrzej Duda számos kérdésben gátat szab a kormány azon törekvésének, hogy visszafordítsa a megelőző 8 év jobboldali kormányzásának reformjait és eredményeit, amelyeket a jólét, a nemzeti alapú gazdaságpolitika, a családvédelem, az igazságszolgáltatás, valamint a szuverenitás területén vezettek be.

A május végén, június elején esedékes elnökválasztás tétje éppen ezért hatalmas. A lengyel államfőnek ugyanis egyrészt beleszólása van alkotmányos vezető tisztségek kinevezésébe, de még fontosabb, hogy politikai vétójoga is van, amelyet csak háromötödös többséggel hagyhat figyelmen kívül a Szejm (a jelenlegi koalíció nem rendelkezik ekkora többséggel). Ha az elnökválasztás eredménye a PiS által támogatott Karol Nawrockinak kedvez, és ő lesz az ország jobboldali elnöke, az politikai számítások szerint akár a balliberális koalíció felbomlásához is vezethet, előbb-utóbb pedig a hatalom jelenlegi birtokosainak felelniük kell az elkövetett törvényteleniségekért. Ha viszont Donald Tuskék jelöltje, Varsó globalista főpolgármestere, Rafał Trzaskowski győz, várhatóan felgyorsul a jogállam és a demokrácia leépítése, az ellenzék ellehetetlenítése, és a hatalom maga alá gyúri a teljes lengyel jogállamot. A Tusk-adminisztráció éppen ezért mindent elkövet, hogy ne győzhessen más, csakis Trzaskowski.

A most megalakuló Magyar-Lengyel Szabadság Intézete első elemzésében a lengyel választások tisztaságára és demokratikus voltára leselkedő veszélyek négy témáját veszi szemügyre. A lengyel alkotmányra és vonatkozó törvényekre hivatkozva bemutatjuk,

- Donald Tusk kormánya a pénzügyminisztérium által hogyan tartja törvénytelenül vissza a legnagyobb ellenzéki pártnak, a PiS-nek járó forrásokat, így az elnökválasztási kampányban miért nem egyenlő eséllyel indulnak a pártok,

- a kormánykoalíció hogyan készül arra, hogy számára kedvezőtlen kimenetel esetén megkérdőjelezze a választási eredményt,
- a törvénytelenül átvett ügyészség működését hogyan igazítják a választási kampányhoz,
- valamint hogyan tervezik korlátozni a szólásszabadságot a közösségi médiában.

Az Intézet kutatása tehát felhívja a figyelmet arra, hogy a lengyelországi fejlemények különösen tanulságosak lehetnek magyar szempontból, hiszen az elmúlt időszakban rendre megjelenik a globalista médiában és egyes politikusoktól az a gondolat, hogy baloldali-globalista győzelem esetén a lengyelországi mintát szeretnék meghonosítani Magyarországon is. Ez alapján egyre inkább világossá válik az is, milyen módszerekkel élne a magyarországi globalista oldal – Magyar Péter vezetésével -, ha a 2026-os országgyűlési választáson többséget szereznének.

MISSION STATEMENT

Magyarország és Lengyelország évszázadokra visszanyúló barátsága megköveteli, hogy figyeljünk egymásra. Éppen ezért az Alapjogokért Központ által létrehozott Magyar–Lengyel Szabadság Intézete a jog- és politikai rendszer alapját képező állandó értékeket kutatja, melyek korokon és politikai rendszereken átívelően összekötik országainkat. Ilyen érték a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság, és az ezeket keretbe foglaló keresztény kultúra nemzetmegtartó szerepe.

Ezen értékek virágoztatása és védelme különösképpen fontos az olyan mai fenyegetések árnyékában, mint az állami szuverenitás és nemzeti identitás ellenében zajló föderalizáció, a woke ideológia, a zöld dzsihad vagy éppen az illegális migráció.

Lengyelország pedig jelenleg egy olyan kísérleti terep, ahol fenti, a nyugati civilizáció alapjait képező értékeket kétségbe vonják és folyamatosan támadják. A Magyar-Lengyel Szabadság Intézet célja, hogy ezen tendenciákat kutassa és feltérképezze, valamint előrejelző mechanizmusokat dolgozzon ki a fenyegetettségekkel szemben. És ahogy 86 évvel ezelőtt hazánk befogadta és segítette a lengyel menekülteket, úgy tesz most is: intézetünket a Magyarországon menedéket lelő Marcin Romanowski jogász, volt igazságügyminiszter-helyettes vezeti.

De az egymásba csapó piros-fehér-zöld kezek története még messzebbre nyúlik: közös királyok, közös szentek, közös harcok. Sőt, az 1848-49-es forradalom Lengyel Légiója a „közös szabadság” jelszava alatt segített minket. A történelem többször megmutatta, hogy a két nemzet sorsa összefonódott; a szabad Magyarország és szabad Lengyelország kölcsönösen erősítik egymás szuverenitását. Ha pedig az egyik elveszíti azt, azzal a másik biztonsága és stabilitása is gyengül, ezért a két nemzet saját érdeke is a másik szabadsága. Ahogy jó barátságunkról szóló népszerű szállóige második, kevésbé ismert része mondja: “Vitéz s bátor mindkettője, áldás szálljon mindkettőre!”

Bevezetés

Romániában az Alkotmánybíróság megsemmisítette a 2024. november 24-én megtartott elnökválasztás első fordulójának eredményét, amely a jobboldali jelölt, Călin Georgescu győzelmével zárult. A döntést digitális manipulációval és az Orosz Föderáció állítólagos beavatkozásával indokolták – olyan vádakkal, amelyeket nem támasztottak alá egyértelmű bizonyítékok, és amelyek végül hamisnak bizonyultak. Ennek következtében a hatóságok megakadályozták Georgescu indulását a választás megismételt fordulójában, holott egyértelműen ő vezetett a közvélemény-kutatásokban.

Franciaországban a Nemzeti Tömörülés (Rassemblement National) vezetőjét, Marine Le Pent 2025. március 31-én – nem jogerős ítélettel – börtönbüntetésre ítélték az európai uniós forrásokkal való állítólagos visszaélés miatt. Néhány nappal korábban a politikailag elfogult Alkotmánytanács úgy döntött, hogy e nem jogerős ítélet alapján öt évre eltiltják őt közhivatal viselésétől, így gyakorlatilag kizárta Le Pent a 2027-es elnökválasztáson való részvételből. A közvélemény-kutatások ebben az esetben is valós esélyt jeleztek egy jobboldali ellenzéki győzelemre.

Mindkét eset a globalista körök rendszerszintű beavatkozásának példája, amelyek – állami intézményeken, igazságszolgáltatási szerveken és a médián keresztül – a politikai ellenfelek kiiktatására és a demokratikus választások megakadályozására törekcszenek az EU tagállamaiban, mindezt a baloldali-liberális berendezkedés ideológiai dominanciájának megőrzése érdekében.

Ennek fényében a lengyelországi események különösen nagy jelentőséggel bírnak. 2023 decembere óta az ország a konzervatív ellenzék szisztematikus felszámolásának kísérleti terepévé vált. A különféle, ellenzékét célzó elnyomó intézkedéseken túl a Tusk-kormány az elmúlt hónapokban konkrét lépéseket tett annak érdekében, hogy biztosítsa a kormánykoalíció jelöltjének győzelmét a közelgő elnökválasztáson (2025. május 18., a második forduló június 1-jén lesz.). Ez a választás döntő pillanatot jelent – vagy a politikai rendszer végleges „megpecsételését”, vagy annak megbomlását, esetleg gyors összeomlását hozhatja.

A jelenlegi kormánykoalíció – Polgári Koalíció (KO), a Lengyelország 2050, a Lengyel Néppárt (PSL) és a Baloldal – csekély többséggel rendelkezik, amely épphogy elég a kormányalakításhoz. Ugyanakkor törvényi változtatások esetén az elnök felfüggesztő vétót gyakorolhat, amelyet csak háromötödös többséggel lehet felülrni – amivel a koalíció nem rendelkezik.

Vagyis azért, hogy vissza tudják fordítani a konzervatív kormányzás nyolc éve alatt hozott reformok jelentős részét, alapvető fontosságú, hogy a kormánykoalíció jelöltje megnyerje az elnökválasztást.

Egy ilyen győzelem a koalíció stabilitása szempontjából is kulcsfontosságú. Az állandó jogellenesség és a nyílt törvénysértéseken alapuló kormányzás hosszú távon fenntarthatatlannak tűnik. Noha a baloldali-liberális koalíció „szabad kezét” kapott a Jog és Igazságosság (PiS) és a Szuverén Lengyelország pártok lebontására, az amerikai elnök, Joe Biden veresége miatt a Tusk-kormány egyik legfontosabb nemzetközi szövetségese távozott. A közmédia feletti ellenőrzés megszerzése ellenére a konzervatív médiumok folyamatos erősödése és az X platformon (korábban Twitter) megmaradt szólásszabadság megakadályozta az információs monopólium kialakítását. Ráadásul a kormány jogellenes és elnyomó lépései váratlan ellenállásba ütköztek a jobboldali ellenzék és a civil társadalom egyes szegmensei részéről. A kormány mindeddig nem tudott elegendő ellenzéki képviselőt előzetes letartóztatás alá helyezni ahhoz, hogy megközelítse a háromötödös többséget a Szejmben. A Rafał Trzaskowski elnökválasztási győzelmének biztosítására tett széleskörű erőfeszítések a kormánykoalíció vezető politikusainak kétségbeesését is tükrözik. A 2023. decemberi hivatalba lépése óta a miniszterelnök, a Szejm elnöke, a miniszterek, a koalíció parlamenti képviselői, és számos magas rangú állami tisztviselő, bíró, ügyész és rendvédelmi vezető súlyos államellenes bűncselekményeket és hivatali visszaéléseket követett el – olyan bűncselekményeket, amelyek súlyos büntetéssel, akár életfogytiglani szabadságvesztéssel is sújthatók. A kormánykoalíció jelöltjének veresége a koalíció összeomlásához is vezethet – akár úgy, hogy a PSL néhány képviselője a PiS-szel és a Konföderációval működik együtt, akár előrehozott választások révén, amelyek PiS–Konföderáció többséghez vezethetnek. Egy ilyen forгатókönyv megnyitná az utat a politikusok, magas rangú tisztviselők, állami funkcionáriusok, bírák és ügyészek büntetőjogi felelősségre vonása előtt – olyan bűncselekményekért, amelyeket világos és egyértelmű, gyakran hivatalos dokumentumokon és döntéseken alapuló bizonyítékok támasztanak alá.

Ez a helyzet egyrészt páratlan lehetőséget jelent a konzervatív oldal számára, hogy megtisztítsa az államot a jogállamiságot nyíltan megsértő baloldali-liberális elitől. Másrészt azonban jelzi azt is, hogy az establishment kész még tovább fokozni a jogellenes lépéseket hatalma megtartása érdekében.

1. A Jog és Igazságosság (PiS) közpénzeinek blokkolása

Az ellenzék intézményi felszámolására – vagy legalábbis jelentős meggyengítésére – irányuló egyik legfontosabb lépés a Jog és Igazságosság (PiS), a legnagyobb ellenzéki párt közpénzből történő finanszírozásának teljes felfüggesztése volt. A 2025-ös elnökválasztással összefüggésben ez az intézkedés az esélyegyenlőség elvének súlyos megsértését jelenti.

A lengyel pártfinanszírozási rendszer sajátosságai

Az Egyesült Államokban a politikai pártok és választási kampányok elsősorban magánadományokra támaszkodnak – magánszemélyektől, vállalatoktól és politikai akcióbizottságoktól (Political Action Committees, PAC). Bár létezik állami finanszírozás, annak szerepe marginális – az elnökjelöltek dönthetnek úgy, hogy elfogadják, de sokan inkább lemondanak róla, hogy korlátlan magánforrásokat gyűjthessenek. A Legfelsőbb Bíróság *Citizens United kontra FEC* (2010) ügyben hozott döntése eltörölte a kampányköltségi korlátokat, lehetővé téve hatalmas magánforrások felhasználását. Bár az egyéni adományok maximális összege viszonylag alacsony maradt, a "szuper PAC-ek" korlátlan összegekkel járulhatnak hozzá a kampányokhoz, így az állami támogatás gyakorlati jelentősége csekély.

Lengyelországban ezzel szemben egészen más modell működik. A politikai pártok működését túlnyomórészt az állami költségvetésből finanszírozzák, mégpedig a legutóbbi parlamenti választások eredményeihez kötött éves támogatások révén (a politikai pártokról szóló törvény 28. és 29. cikke), valamint a választási kampány során felmerült kiadásokhoz kapcsolódó visszatérítések formájában, szigorú törvényi korlátok mellett (választási törvény).

Az éves támogatás mértéke fokozatosan csökkenő rendszer szerint kerül megállapításra, a legutóbbi parlamenti választáson az adott párt listájára leadott összes szavazat arányában (a politikai pártokról szóló törvény 29. cikke). Például a 2023-as választások után a Jog és Igazságosság (PiS) évi 38,2 millió PLN (kb. 3,51 milliárd HUF) támogatásra vált jogosulttá, mivel 7,64 millió szavazatot szerzett – azaz körülbelül 5 PLN-t (450 HUF) szavazatonként. Emellett egyszeri kampányköltség-visszatérítésként 36 millió PLN-t (kb. 3,33 milliárd HUF) kapott volna. A jelenlegi parlamenti ciklusban a PiS összesen 188,8 millió PLN-re (kb. 48,5 millió USD) lenne jogosult az állami költségvetésből. Ez a forrás a párt működési költségvetésének több mint 80%-át teszi ki, és negyedéves részletekben (9,55 millió PLN,

kb. 878 millió HUF) kerülne kifizetésre. A 2023. októberi parlamenti választások után a PiS maradt a legnagyobb ellenzéki párt 35,38%-os eredménnyel (7 640 854 szavazat) és 194 parlamenti mandátummal. A támogatások blokkolására alkalmazott jogellenes mechanizmust az alábbiakban ismertetjük.

A lengyelországi magánadományokkal kapcsolatos egyik legfontosabb korlátozás, hogy kizárólag Lengyelországban állandó lakóhellyel rendelkező természetes személyek adományozhatnak, évi maximum 54 000 PLN (kb. 4 839 000 HUF) összeghatárig. Vállalatok, szakszervezetek és egyéb jogi vagy szervezeti formák szigorúan ki vannak zárva a támogatók közül.

A lengyelországi választási kampányoknak be kell tartaniuk az Országos Választási Bizottság (PKW) által a törvényben meghatározott szigorú kiadási korlátokat. A nagyobb politikai pártok esetében ezek a korlátok 2023-ban pártonként körülbelül 30–40 millió PLN-t (kb. 2,69 – 3,58 milliárd HUF) tettek ki. A közelgő elnökválasztás esetében a költségplafon jelöltenként körülbelül 25 millió PLN (2,29 milliárd HUF). A választási bizottságok kizárólag a kampány céljára létrehozott alapokból finanszírozhatják tevékenységüket, amelyeket az említett támogatásokból, visszatérítésekből és korlátozott mértékű magánadományokból fedeznek (választási törvény, 134. cikk).

A Tusk-kormány intézkedései a PiS ellen – A 2023-as kampányköltség-térítés blokkolása

A Donald Tusk vezette kormány, amely 2023 decemberében vette át a hatalmat az ellenzéki koalíció (Polgári Koalíció, Harmadik Út, Baloldal) választási győzelmét követően, olyan intézkedéseket kezdeményezett, amelyek célja, hogy ténylegesen megfosszák a Jog és Igazságosságot (PiS) a közfinanszírozástól – az intézkedés jogi és politikai válságot is kiváltott. A kérdés különösen jelentős a 2025. májusi elnökválasztási fényében, mivel a pénzügyi források hiánya súlyosan gyengíti a PiS által támogatott jelölt, Karol Nawrocki pozícióját. A kormányzat az intézkedést a 2023-as parlamenti kampány állítólagos finanszírozási szabálytalanságaival indokolta.

A választási kampányok normatív és tényleges jellege

Lengyelországban a választási törvény (84. § 1. bekezdés) értelmében választási kampányt kizárólag választási bizottság (komité wyborczy) folytathat. Ilyen bizottságot politikai párt, pártkoalíció, állampolgárok csoportja vagy társadalmi szervezet hozhat létre. Ezt az elvet azonban jelentősen korlátozza a választási törvény 106. cikke, amely kifejezetten lehetővé teszi, hogy egyéni választópolgárok kampányoljanak valamely jelölt nevében – a bizottság tudta vagy beleegyezése nélkül. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy számos kampánytevékenység teljesen függetlenül zajlik a bizottság felügyelete vagy ellenőrzése nélkül.

Így a valóságban a kivétel válik szabállyá. Egy választási kampány összetett, dinamikus és gyakran kaotikus folyamat. A nagyobb választási bizottságok - amelyek több száz jelöltet indítanak és több ezer önkéntessel működnek együtt - kampányai gyakran alulról szerveződnek, spontán módon zajlanak, és nem rendelkeznek formális struktúrákkal. Ilyen körülmények között teljesen hétköznapi, hogy a jelöltek rokonai, barátai vagy támogatói segítik a kampányt anélkül, hogy erről a bizottságnak tudomása lenne. Ezek a tevékenységek lehetnek informálisak, sőt akár teljesen jogosulatlanok is.

Továbbá, bár a törvény szerint kizárólag a választási bizottság jogosult hivatalosan kampánytámogatást elfogadni, a bizottságnak nincs eszköze arra, hogy felügyelje vagy megakadályozza azokat az alulról szerveződő akciókat, amelyek jogszerűsége kizárólag a végrehajtó személyek szándékaitól függ. Az ilyen tevékenységek megítélésére egyedül a bűnüldöző hatóságok jogosultak – nem pedig maguk a választási bizottságok.

A kampányfinanszírozás elszámolása

A választásokon részt vevő szervezetek kötelesek pénzügyi beszámolót benyújtani a Országos Választási Bizottságnak (PKW). A PKW a beszámolót elfogadhatja, fenntartással elfogadhatja, vagy elutasíthatja – utóbbi esetben akkor, ha súlyos jogsértést állapít meg, például jogellenes kampányfinanszírozást.

A választási törvény szerint a PKW csak a törvényben kifejezetten meghatározott esetekben utasíthatja el a pénzügyi beszámolót. Ezeket a szabályokat a választási törvény 144. § (1) bekezdésének 3. pontja rögzíti, és azok szigorúan formalizáltak, mivel az elutasítás büntető jellegű, és súlyos következményekkel járhat – különösen a közfinanszírozáshoz való jog elvesztésével.

A PKW nem rendelkezik mérlegelési jogkörrel arra vonatkozóan, hogy szubjektív vagy általános indokok alapján utasítson el beszámolót. A beszámoló csak akkor utasítható el, ha megállapítást nyer egy vagy több, az alábbi jogsértések közül – feltéve, hogy az érintett összeg meghaladja a bizottság teljes bevételének 1%-át. Amennyiben a jogsértések ezen határ alatt maradnak, a PKW legfeljebb fenntartással fogadhatja el a beszámolót. Ez a szabály biztosítja az arányosságot az értékelés során, és előzi meg a túlzott szankciókat kisebb szabálytalanságok esetén.

Először is, a beszámolót el kell utasítani, ha a bizottság a megengedett időszakon kívül gyűjtött forrást (a regisztráció előtt vagy a választás napja után – 129. cikk 2. §), a hivatalos kampányidőszakon kívül költött pénzt (129. cikk 3. §), vagy túllépte a jogszabályban meghatározott kampánycöltséi plafont (135. cikk 1. §).

Másodszor, a PKW elutasítja a beszámolót, ha a bizottság nyilvános adománygyűjtő kampányt folytatott, amit a törvény kifejezetten tilt (131. cikk 2. §).

Harmadszor, politikai párt vagy koalíciós bizottság csak a kijelölt választási alapból finanszírozhatja kampányát (132. cikk 1–2. §). Ezen túlmenően politikai pártok, polgári vagy társadalmi szervezetek csak Lengyelországban élő lengyel állampolgároktól fogadhatnak el adományt, legfeljebb évi 54 000 PLN (kb. 4,8 millió HUF) összegben. Külföldiek, jogi személyek vagy más szervezetek általi adományozás tilos, és az elutasítás alapját képezi.

Végül, a jelenlegi ügyben is középpontba került egy vitatott elutasítási ok: a tiltott természetbeni hozzájárulások elfogadása. Ez olyan szolgáltatásokra, tevékenységekre vagy javakra vonatkozik, amelyeket a bizottság térítésmentesen kapott, de amelyek nem tartoznak a törvény által megengedett természetbeni támogatások körébe. A 132. cikk 5. §-a szerint kizárólag az alábbi természetbeni támogatások engedélyezettek: kampányanyagok ingyenes terjesztése, irodai munka, reklámfelület vagy eszközök – különösen szállítóeszközök – díjmentes használata, amennyiben ezeket magánszemélyek nyújtják, nem kereskedelmi célból. Minden más térítésmentes juttatás – különösen intézmények, cégek vagy jogi személyek részéről – tilos.

A választási bizottság pénzügyeiért kizárólag a pénzügyi megbízott (pełnomocnik finansowy) felel, ő vállalhat kötelezettségeket és fogadhat el juttatásokat a bizottság nevében. Az ő hozzájárulása nélkül semmilyen cselekmény nem minősülhet a bizottság által hivatalosan végrehajtottnak. A választási törvény megszüntette azt a korábbi gyakorlatot, amely a teljes pártot tette felelőssé, és ehelyett a

pénzügyi megbízott egyéni felelősségén alapuló modellt vezetett be – ez jogilag függetleníti a bizottságot a létrehozó párttól.

Fontos hangsúlyozni, hogy a választási törvény a szankciókat kizárólag a „juttatás elfogadásához” köti – nem elegendő tehát az, hogy valaki felajánlotta vagy biztosította a támogatást. Ez a jogi konstrukció védi a választási bizottságokat attól, hogy olyan cselekményekért büntessék őket, amelyeket harmadik felek hajtottak végre tudtuk és jóváhagyásuk nélkül. A törvény a felelősséget ezért kizárólag a pénzügyi megbízott által engedélyezett vagy jóváhagyott cselekményekre korlátozza. Egy bizottság nem büntethető független külső szereplők által végrehajtott önálló cselekményekért. Bár ezt a megközelítést sokan hatástalannak vagy túl enyhének tartják, ha a jogi szabályozás elégtelen vagy pontatlan, annak módosítása a törvényhozás feladata. Ilyen kritika csak „de lege ferenda” (jogszabály-módosítási javaslatként) értelmezhető, de nehéz olyan megoldást találni, amely egyszerre minden alkotmányos értéket tiszteletben tart. Mindenesetre a PKW-nak nincs felhatalmazása arra, hogy joghézagokat spekulációkkal vagy feltételezéseken alapuló szankciókkal ellensúlyozzon – ez igazságtalanságot eredményezne, amelyben a bizottság a rendszerhibák áldozatává válna.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a harmadik felek tettei – ha azokért a bizottság nem felelős – büntetlenek maradnának. A választási törvény 507. cikke tiltja a tiltott természetbeni juttatások nyújtását a választási bizottságoknak, és az elkövető számára akár 100 000 PLN (kb. 9,24 millió HUF) bírságot ír elő. Ez a rendelkezés szankcionálja az ilyen juttatások bizottságok általi elfogadást is. Mivel büntetőjogi szabályról van szó, a szándékosság bizonyítása szükséges – vagyis annak, hogy a bizottság szándékosan elfogadta a konkrét juttatást.

A hatályos jogszabályok tehát nem teszik lehetővé annak vélelmezését, hogy a harmadik fél által elkövetett cselekményeket a bizottság kezdeményezte, rendelte meg vagy hagyta jóvá. Ez egyértelműen kizárja annak lehetőségét, hogy egy bizottság automatikusan felelőssé váljon a harmadik fél által végzett kampánytevékenységekért.

A PiS választási bizottsága pénzügyi beszámolójának elutasítása az Országos Választási Bizottság (PKW) által

2024. augusztus 31-én az Országos Választási Bizottság (PKW) elutasította a Jog és Igazságosság (PiS) párt választási bizottságának 2023-as parlamenti kampányra vonatkozó pénzügyi jelentését. A döntést állítólagos szabálytalanságokra alapozták, különösen arra a vádra, hogy közpénzeket (a Kormányzati Törvényhozási Központ, a NASK, valamint az Igazságügyi Minisztérium) kampánycélokra használtak fel. A PKW ezen tevékenységek értékét mintegy 3,6 millió PLN-re (kb. 333,2 millió HUF) becsülte, amely meghaladja a kampánybevételek törvény által meghatározott 1%-os küszöbértékét.

A Bizottság ezt a választási törvény 132. cikkének 5. §-a alapján jogsértésnek minősítette, amely – az előzőekben ismertetett elemzés szerint – tiltja az olyan természetbeni juttatások elfogadását, amelyek nem szerepelnek kifejezetten a törvény által megengedett támogatások között.

Ennek eredményeképpen a PKW 10,8 millió PLN-re (kb. 1 milliárd HUF, ami az állítólagos szabálytalanságok értékének háromszorosa) csökkentette a kampánykiadások egyszeri visszatérítésének összegét, valamint ugyanezzel az összeggel csökkentette az éves állami támogatást a 2024–2027-es évekre. Ez összességében 54 millió PLN (kb. 5 milliárd HUF) veszteséget eredményezett: 10,8 millió PLN-t (kb. 1 milliárd HUF) visszatérítésként, valamint 43,2 millió PLN-t (kb. 1 milliárd HUF) éves támogatás formájában.

A PKW döntése figyelmen kívül hagyta a vonatkozó jogi kereteket, és nem vette figyelembe a kampányok lebonyolításának gyakorlati realitásait – azokat a realitásokat, amelyek a józan ész és a mindennapi tapasztalat alapján nyilvánvalóak, és amelyekkel egy választási felügyeletért felelős állami szervnek tisztában kellene lennie.

A PKW határozatának ténybeli alapja

A PKW döntését hat olyan esetre alapozta, amelyek állítólag jogellenes kampányfinanszírozást jelentettek.

A Kormányzati Törvényhozási Központ (RCL) munkatársai a Miniszterelnöki Kancelláriában

Az első eset a Kormányzati Törvényhozási Központ (RCL) azon munkatársait érintette, akik a PKW szerint a 2023-as parlamenti választásokon a PiS jelöltjének, Krzysztof Szczucki volt RCL-elnöknek támogatták a kampányát, ingyen. A Bizottság ezt a munkát körülbelül 180 000 PLN-re (kb. 16,48 millió HUF) értékelte, a becslést az érintettek fizetésére alapozva. E megállapítások alapjául a RCL új elnökének 2024. augusztus 8-i keltezésű levele szolgált, amely szerint az érintett munkatársak nem láttak el hivatalos feladatukat – ezt az RCL informatikai rendszerébe való nem gyakori bejelentkezésekkel és a levelezésükben a kampányhoz kapcsolódó tartalmak jelenlétével támasztották alá.

Krzysztof Szczucki részletesen reagált ezekre a vádakra, átfogó magyarázatokat nyújtva be mind a PKW-hoz, mind a bűnüldöző hatóságokhoz. Függetlenül azonban attól, végül hogyan értékeli nyilatkozatát, a PKW-nak kötelessége lett volna ezeket érdemben megvizsgálni. Ehelyett a Bizottság fenntartás nélkül elfogadta az új RCL-vezetés állításait, anélkül, hogy foglalkozott volna az előző elnök konkrét cáfolataival.

A valóságban a munkavállalók feladatai között szerepeltek olyan teendők, amelyek távolról, az RCL rendszerébe való bejelentkezés nélkül is elvégezhetőek voltak. Még ha egyesek segítettek is a kampányban, a PKW-nak mérlegelnie kellett volna, hogy ezek a tevékenységek nem tartoztak-e a törvény által kifejezetten megengedett természetbeni támogatások körébe – például adminisztratív segítség vagy szórólapozás –, ahogy azt a választási törvény 132. § 5. bekezdése engedi.

A Bizottság figyelmen kívül hagyott több lényeges körülményt is, mint például az egyik munkatárs részmunkaidős foglalkoztatási státusza (¼ teljes munkaidő – napi két óra), amely lehetővé tette számára, hogy munkaidőn kívül is kampányoljon. Ráadásul még azokra a napokra is kampánytevékenységet feltételeztek, amikor Szczucki és az érintett munkatársak hivatalosan szabadságon voltak.

Még ha feltételezzük is, hogy néhány alkalmazott valóban kampánytevékenységet végzett munkaidőben, ez önmagában nem jelenti automatikusan a kampányfinanszírozási törvények megsértését. Először is, nincs bizonyíték arra, hogy a PiS pénzügyi meghatalmazottja tudott volna ezekről a tevékenységekről, vagy beleegyezett volna azokba, ahogy arra sincs bizonyíték, hogy a feladatok jellegét valaha is hivatalosan meghatározták volna. Másodszor, a munkahelyi fegyelem

kérdése nem tartozik a PKW jelentési eljárásának hatáskörébe. Harmadszor, az alkalmazottak teljes fizetését természetbeni kampánytámogatásként kezelni figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy közben hivatalos feladatokat is elláttak – például részt vettek képzéseken, vagy olyan feladatokat végeztek, amelyek nem igényeltek hozzáférést az informatikai rendszerhez –, továbbá semmilyen bontást nem közöltek arra vonatkozóan, hogy mennyi időt töltöttek kampánytevékenységgel, és mennyit hivatalos munkával. A PKW megközelítése sem jogilag, sem gyakorlati szempontból nem megalapozott. Észszerűtlen feltételezni, hogy ezek a munkatársak a kampány teljes időtartama alatt kizárólag, folyamatosan és törvénytelenül, napi nyolc órában kampánytevékenységet végeztek, ráadásul a törvény által megengedett természetbeni támogatások körén kívül.

Elemzések a Nemzeti Kutatóintézettől (NASK)

A PKW jogellenes természetbeni támogatásként értékelte a Nemzeti Kommunikációs és Informatikai Kutatóintézet (NASK-PIB) által készített egyes elemzéseket, amelyeket a Miniszterelnöki Kancellária és a Kormányzati Tájékoztatási Központ rendelt meg. A NASK médiafigyelést végzett az úgynevezett „nap témáiról”, ideértve azokat az anyagokat is, amelyek a Jog és Igazságosság (PiS) párt hitelességére vonatkoztak. A munkát körülbelül 540 000 PLN-re (kb. 50 millió HUF) becsülték. A PKW ezeket a szolgáltatásokat a PiS választási bizottsága által elfogadott természetbeni támogatásként minősítette, noha semmiféle bizonyíték nem támasztotta alá, hogy a NASK tevékenysége kapcsolatban állt volna a bizottsággal.

A Bizottság figyelmen kívül hagyta azt az egyértelmű tényt is, hogy az állami intézményeknek saját, a választási kampányoktól független jogos érdekük fűződik a közigazgatási tevékenységek társadalmi megítélésének nyomon követéséhez. A közvélemény-kutatás a modern közigazgatásban használt általános eszköz, amelyet a szakpolitikák hatékonyságának értékelésére és a kormányzati kommunikáció javítására használnak.

Nem állt rendelkezésre semmiféle bizonyíték arra sem, hogy a PiS választási bizottsága, annak jelöltjei vagy képviselői valaha is megkapták, használták vagy felhasználták volna a NASK által készített elemzéseket. Arra sincs utalás, hogy a bizottság bármilyen döntést vagy intézkedést hozott volna a NASK megállapításai alapján. Továbbá a Bizottság nem vizsgálta meg, hogy a NASK milyen más feladatokat végzett ugyanezen keretszerződések alapján, illetve hogy az elkészült kutatás valójában milyen mértékben vonatkozott kifejezetten a PiS-re.

Ennek eredményeként a PKW megalapozatlanul minősítette a NASK tevékenységét a bizottság által elfogadott természetbeni támogatásnak, figyelmen kívül hagyva a kampányban való felhasználásra vonatkozó bizonyítékok teljes hiányát, valamint azt a nyilvánvaló kontextust, hogy ezek az elemzések a választási folyamattól függetlenül készültek.

Az Igazságügyi Minisztérium kampányvideója

A 2023-as parlamenti kampány során az Igazságügyi Minisztérium finanszírozta egy tájékoztató videó sugárzását, amelyben Zbigniew Ziobro akkori igazságügyi miniszter szerepelt. A videó költsége körülbelül 2,63 millió PLN (kb. 244 millió HUF) volt. Az Országos Választási Bizottság (PKW) anélkül, hogy saját érdemi elemzést végzett volna az anyagról, a videót a Jog és Igazságosság (PiS) választási bizottságának nyújtott tiltott természetbeni hozzájárulásnak minősítette, annak ellenére, hogy az nem tartalmazott meggyőző kampányelemeket.

A videó a Büntető Törvénykönyv jelentős, a legsúlyosabb bűncselekmények büntetési tételeit szigorító módosításainak hatályba lépése kapcsán készült, és célja az volt, hogy tájékoztassa a közvéleményt a jogszabályi változások lényegéről és annak következményeiről. Az, hogy a videót a kampányidőszakban sugározták, önmagában még nem teszi azt politikai kampányanyaggá. Az állampolgárok közvetlen tájékoztatása jelentős törvényi változások életbe lépése előtt a kormányzati kommunikáció szokásos gyakorlata.

A PKW kifogásolta a „mi” névmás használatát a videóban, azt állítva, hogy ez a PiS melletti kiállásként értelmezhető. Valójában azonban ez a névmás egyértelműen az Igazságügyi Minisztériumra utalt. Hasonlóképpen, a „Lengyelországnak biztonságosnak kell maradnia” kifejezés a közbiztonság iránti aggodalmat tükrözte az új jogszabályi kontextusban - nem pedig politikai szlogen volt, ahogy azt a PKW állította. A Bizottság azt is megjegyezte, hogy a videó végén megjelenő minisztériumi azonosító csak három másodpercig látható, holott ez a 30 másodperces videó 10%-át tette ki, ami megfelel az általános gyakorlatnak. A képernyőn megjelenő szöveg alacsony kontrasztjára vonatkozó kritika nem volt megalapozott.

A miniszter narrátori szerepére vonatkozó kifogások figyelmen kívül hagyták mind az alkotmányos normákat, mind a gyakorlati realitásokat. A miniszterek politikai felelősséget viselnek tárcájukért, és természetes módon ők a kormányzati kommunikáció nyilvános arcai. Lengyelországban a miniszterek

jellemzően aktív politikusok, akik gyakran parlamenti képviselők is egyben. Feltételezni, hogy a kampányidőszak alatt tartózkodniuk kellene a nyilvános szerepléstől, intézményi bűnültséghez vezetne.

A videó nem tartalmazott olyan elemeket, amelyek észszerűen kampányüzenetnek minősülhetek volna: nem volt benne szavazásra buzdítás, nem utalt politikai pártokra, és nem bírálta az ellenfeleket sem. A kormányzati kommunikáció hasonló formáit minden eddigi kormányzat alkalmazta és alkalmazza – kampányidőszakban és azon kívül is – anélkül, hogy a PKW szankciót foganatosított volna. Ilyen például az a 2024 márciusában sugárzott kormányzati videó, amely a „NATO-ban erős Lengyelországot” népszerűsítette, vagy egy önkormányzati beruházásról szóló anyag, amelyben Rafał Trzaskowski szerepelt helyhatósági kampánya során. Csak a PiS esetében minősültek ezek a tevékenységek jogsértésnek.

A fentiek fényében a PKW értékelése súlyosan figyelmen kívül hagyta a közérdekű tájékoztató kampányok törvényes lehetőségét, az intézményi kontextust, valamint a választási bizottságok közötti egyenlő bánásmód elvét.

Egyéb esetek

A további vádak a Jog és Igazságosság (PiS) választási bizottságával szemben egy állítólagos, 100 000 PLN (kb. 9,31 millió HUF) értékű jogellenes természetbeni hozzájárulásra vonatkoztak, amely a Varmia-Mazúriai Vajdasági Hivatal által finanszírozott anyagok feltételezett felhasználásán alapult. A PKW által a bizottságnak megküldött egyetlen dokumentum azonban a Legfelsőbb Számvevőszék (NIK) elnökétől származó levél volt, amely csupán 10 000 PLN (kb. 931 ezer HUF) összegű kiadásról tett említést. A PKW nem szolgáltatott bizonyítékot a 100 000 PLN-es (kb. 9,5 millió HUF) érték megállapítására, és nem biztosított lehetőséget a bizottság számára az érdemi reagálásra sem - ez sérti a választási törvénykönyv 144. § (3) bekezdését.

A vitatott anyagokban szereplő jelölt írásbeli nyilatkozatot nyújtott be a PKW-nak, amelyben megerősítette, hogy ezek az anyagok az ő egyéni népszerűsítését szolgálták, és nem a választási bizottság kampánytevékenységének részét képezték. A Bizottság teljes mértékben figyelmen kívül hagyta ezt a nyilatkozatot, noha annak egyértelműsége és önmagát terhelő jellege növelte volna annak hitelességét.

A PKW továbbá azzal vádolta a PiS bizottságát, hogy egy körülbelül 140 000 PLN (kb. 13 millió HUF) értékű jogellenes természetbeni hozzájárulást fogadott el, amely a Honvédelmi Minisztérium által szervezett két katonai rendezvény állítólagos kampánycélú felhasználásán alapult. A vád szerint a mintegy 70 ilyen esemény közül kettőn Jarosław Kaczyński beszédet mondott, amelyet a PKW kampányüzenetként értelmezett. E rendezvények azonban a lengyel fegyveres erők országos toborzó és tájékoztató kampányának részét képezték. A politikai felszólalásokat nem az esemény szervezői tervezték meg vagy hagyták jóvá. Kaczyński nyilatkozatai spontán módon hangoztak el, néhány percesek voltak, miközben az események 6–8 órán át tartottak.

Kaczyński nemrég még a nemzetbiztonságért felelős miniszterelnök-helyettesként tevékenykedett, és ő felügyelte a hadsereg megerősítését célzó reformokat. A PKW nem tudta bizonyítani, hogy ezek az események bármilyen kézzelfogható előnyt jelentettek volna a választási bizottság számára, amely nem szervezte, és nem is jelölte meg kampányrendezvényként azokat. A Bizottság emellett figyelmen kívül hagyta azt a tényt is, hogy a bizottság pénzügyi képviselője, aki jogilag felelős a kampányfinanszírozásért - nem tudott ezekről az eseményekről, és nem vett részt rajtuk.

A PKW érvelése abszurd következtetésekhez vezet: ha egy rövid, nem tervezett felszólalás egy nyilvános eseményen kampánytevékenységnek minősül, akkor e logika szerint a bizottságot az egész esemény teljes költségéért felelőssé lehetne vonni - beleértve olyan elemeket is, mint a katonai felszerelések szállítása.

A PKW ráadásul mindkét esemény teljes költségét a hozzájárulás értékeként állapította meg, noha a vitatott kampányelem csupán elenyésző része volt az egész programnak. Ez az állítás figyelmen kívül hagyta az arányosság alapelveit, és nem mérte fel pontosan a bizottság által ténylegesen elnyert előnyt.

Végezetül a PKW azzal vádolta meg a PiS választási bizottságát, hogy egy körülbelül 30 000 PLN (kb. 2,8 millió HUF) értékű tiltott természetbeni hozzájárulást fogadott el az „Séta az egészségért” nevű rendezvénnyel kapcsolatban, amely állítólag Jadwiga Emilewicz (volt miniszterelnök-helyettes és gazdasági miniszter) kampányát segítette. Az eseményt a Kostrzyń–Słubice Különleges Gazdasági Övezet S.A. finanszírozta.

A PiS választási bizottságnak nem volt tudomása erről a helyi rendezvényről, sem a szervezőjéről. Semmilyen kapcsolatban nem álltak a céggel, a pénzügyi megbízott pedig soha nem hallott róla, és nem engedélyezte a részvételt. A szervezőnek nem volt formális vagy informális kapcsolata az

államigazgatással vagy a kormánnyal - ami a bizottsági felelősség megállapításához szükséges lett volna. A PKW azzal indokolta a bizottság felelősségét, hogy a politikai pártokhoz „szorosan kötődő” szervezetek nem kezelhetők független harmadik félként. A szóban forgó cég azonban nem állami intézmény, és nem is közpénzből finanszírozott intézmény.

Összgezésképpen: a PKW minden bizonyíték nélküli feltételezések alapján vonta felelősségre a PiS bizottságát egy olyan esemény kapcsán, amelyhez annak semmilyen köze nem volt.

A PKW tevékenységének jogi értékelése

A választási bizottság - beleértve annak valamennyi szervét, különösen a pénzügyi megbízottat - sem közvetlenül, sem képviselők útján nem állt kapcsolatban a vitatott cselekmények végrehajtóival. A bizottság nem rendelte meg és nem finanszírozta ezeket a cselekményeket, nem volt tudomása azok tervezett vagy tényleges megvalósításáról még utólag sem (csak a PKW előtti eljárás során szerzett erről tudomást), nem járult hozzá azokhoz, és a kampány során nem használta fel az ezek eredményeként létrejött anyagokat. Ezért - ellentétben az Országos Választási Bizottság (PKW) álláspontjával - a választási bizottság nem „fogadott el” semmilyen természetbeni juttatást a választási törvény 132. § (5) bekezdése értelmében.

A PKW érvelése azon a feltételezésen alapult, hogy már a juttatásról való tudomásszerzés, illetve annak elmulasztott elutasítása is elegendő az „elfogadás” megállapításához—ez azonban a joggal ellentétes értelmezés. Ráadásul még ez az elhibázott jogértelmezés sem támasztható alá olyan bizonyítékkal, amely szerint a bizottság tudomással bírt volna az érintett juttatásokról. A gyakorlati tapasztalat ennek ellenkezőjét valószínűsíti.

A PKW határozatában az „elfogadás” egyenértékűvé vált azzal, hogy a természetbeni előny valamilyen módon összefüggésbe hozható a jelöltekkel, köztisztviselőkkel vagy a politikai párthoz „kapcsolódó” intézményekkel—függetlenül attól, hogy a választási bizottság pénzügyi megbízottja tudott-e róla, hozzájárult-e vagy bármilyen módon megerősítette-e azt. Ez a megközelítés kizárólag ténybeli feltételezéseken alapul, és súlyosan eltér a hatályos jogrendtől.

A kialakult bírósági gyakorlat szerint az „elfogadás” tudatos jóváhagyást jelent a választási bizottság részéről olyan tiltott anyagi juttatások tekintetében, amelyek egy eseményláncolat funkcionális részei, és amelyek alapján megállapítható, hogy a bizottság tudomással bírt róluk, és legalább hallgatólagosan elfogadta azokat (vö. Legfelsőbb Bíróság ítéletei: 2017. január 11., III SW 18/16; valamint 2017. november 14., III SW 2/17). A jelen ügyben azonban a PKW csak általános megállapításokat tett, és nem végzett olyan érdemi ténybeli elemzést, amely e következtetés levonásához vezethetett volna.

A választási bizottság részéről nem történt olyan aktus, amely nyilatkozattételként értelmezhető lenne. A pénzügyi megbízott—aki az egyetlen személy, aki a bizottság nevében jogi nyilatkozatot tehet—nem járult hozzá semmilyen juttatás elfogadásához, nem erősítette meg azok átvételét, és nem lépett kapcsolatba az állítólagos „juttatókkal.” Másrészt semmilyen ajánlat, javaslat vagy információ nem jutott el a bizottsághoz. Így még hallgatólagos megállapodás létrejöttét sem lehet feltételezni. A felek teljes passzivitása kizárja a szolgáltatások jogilag kötelező érvényű elfogadásának lehetőségét.

A hallgatólagos nyilatkozattétel még a polgári jogban is olyan aktív magatartást feltételez, amelyből joghatás kiváltására irányuló szándék következik (például buszra való felszállás, amely hallgatólagos fuvarozási szerződést eredményez). A jelen ügyben semmilyen ilyen cselekmény nem történt. Ehelyett a PKW a hallgatásra és a feltételezett tudásra alapozott—egy olyan megközelítésre, amely a polgári jog szerint elfogadhatatlan, és amelyet a PKW korábban soha nem alkalmazott—érveléssel hozott döntést.

A hallgatás csak akkor tekinthető joghatással bíró nyilatkozatnak, ha ezt a jogszabály vagy a felek közötti előzetes megállapodás kifejezetten előírja—itt azonban egyik sem áll fenn. Továbbá, a választási bizottság belső struktúrája és képviseleti szabályai szerint kizárólag a pénzügyi megbízott jogosult a bizottság nevében nyilatkozni (vö. Polgári Törvénykönyv 38. és 39. §, összefüggésben a 331. §-sal). Még ha a párthoz kötődő személyek kampányjellegű tevékenységet folytattak is volna, ezeket a cselekményeket nem lehet automatikusan a választási bizottsághoz rendelni, kivéve, ha azokhoz a pénzügyi megbízott formálisan hozzájárult. Ennek ellenére a PKW jogkövetkezményeket rótt ki a bizottságra olyan szervezetek tevékenységei alapján, amelyekkel a bizottságnak nem volt megállapodása, és amelyek nem is fordultak hozzá semmilyen formában.

Ebben az összefüggésben a PKW álláspontja nem a hatályos jogszabályokon, hanem egy kívülről hozott, jogon kívüli meggyőződésen alapul, miszerint a hatékony kampányfinanszírozási ellenőrzés csak úgy biztosítható, ha a választási bizottság felelőssége kiterjed minden, a párthoz „kapcsolódó” személy vagy intézmény cselekményére. Azonban mint állami hatóság, a PKW köteles a törvény keretein belül eljárni, és kizárólag a hatályos, releváns jogszabályokat alkalmazni. A jogszabályok kritikája csak de lege ferenda javaslatok formájában történhet—ezek azonban nem szolgálhatnak döntések jogalapjául. Csak a jelenleg hatályos jog alkalmazható.

Összefoglalva: a hatályos polgári és választási jog, a Legfelsőbb Bíróság ítélkezési gyakorlata és az uralkodó jogtudományi álláspont alapján nincs jogalap arra a megállapításra, hogy a választási bizottság bármilyen természetbeni juttatást elfogadott volna. Nem történt akaratnyilvánítás, nem jött létre megállapodás, nem volt kapcsolatfelvétel—csak a PKW hallgatásból levezetett vélelme. Ez a hallgatás, amely a tudás teljes hiányában tanúsított passzivitás, nem értelmezhető elfogadásként, és nem indokolhatja a kampányfinanszírozási jogsértés megállapítását.

A ténybeli vélelmek helytelen alkalmazása

A Legfelsőbb Bíróság joggyakorlata elismeri, hogy a választási bizottságokra vagy politikai pártokra kiszabott pénzügyi szankciók nem tekinthetők pusztán közigazgatási jellegű intézkedéseknek. E szankciók büntető jellegük és súlyos következményeik—így különösen az állami támogatás elvesztése—miatt kvázi-büntetőjogi természetűek. A Bíróság az I NSW 8/23 számú ügyben (2023. október 18-i határozat, Zöld Párt) kifejezetten kimondta, hogy a hároméves támogatásvesztés „a párt tényleges marginalizálódásához vezethet.” A döntés szerint „a szankció (pénzbírság) büntető, nem pedig pusztán közigazgatási jellegét az adja, hogy represszív jellegű, azaz túlzott szigorúságot mutat, amely nem indokolható a szankció céljával.”

Ugyanakkor a választási törvény nem tartalmaz részletes szabályokat a PKW által kiszabott pénzügyi szankciók eljárására és mércéire vonatkozóan. Ezért, figyelembe véve e szankciók büntető-közigazgatási jellegét, indokolt az eljárási normák alkalmazása a büntetőeljárásból, nem pedig a polgári eljárásból származó analógia alapján. Ide tartozik többek között a vélelmek alperes ellen való alkalmazásának tilalma (a Büntetőeljárási Törvénykönyv 5. §), valamint a ténybeli vélelmek alkalmazása esetén megkívánt pontosság és visszafogottság.

A Legfelsőbb Bíróság hivatkozott ítéletében azt is hangsúlyozta, hogy represszív szankciókon alapuló közigazgatási felelősség megállapításakor az eljáró hatóságoknak olyan méltányossági, igazságossági és arányossági követelményeket kell alkalmazniuk, amelyek megfelelnek a büntetőeljáráshoz irányadó normáknak: „Ugyanazok az érvek, amelyek a büntetőjogban egyes intézmények létezését indokolják, ugyanúgy alátámasztják ezek alkalmazását a represszív szankciókon alapuló közigazgatási felelősség esetében is.”

Még a polgári perrendtartás 231. §-a alapján is—amely lehetővé teszi a bíróság számára, hogy bizonyított tényekből más anyagi tények fennállására következtessen—az alaposság, körültekintés és objektivitás elvei alkalmazandók, különösen közhatalmat gyakorló szerv esetében. Ezek az elvek a jelen ügyben a PKW részéről egyértelműen nem érvényesültek.

Természetbeni juttatások jogellenes beszámítása a kampánykiadási korlátokba

Az Országos Választási Bizottság (PKW) súlyosan megsértette a választási jogot azáltal, hogy a természetbeni juttatások értékét hibásan választási kiadásnak minősítette, és ennek alapján a PIS választási bizottságát a kampánykiadási korlát túllépésével vádolta meg.

A választási törvény (135., 199. és 259. §) azonban egyértelműen kimondja, hogy a kiadási korlátok kizárólag pénzbeli ráfordításokra – vagyis a választási bizottságok által ténylegesen teljesített kifizetésekre – vonatkoznak. E törvényi meghatározással ellentétben a PKW harmadik felek által nyújtott természetbeni hozzájárulások (azaz térítésmentes szolgáltatások, tevékenységek) becsült értékét is hozzászámította a teljes kiadási összeghez.

A választási törvény világosan megkülönbözteti a „kiadásokat” (vagyis pénzbeli források felhasználását) a természetbeni juttatások „elfogadásától” (pl. önkéntes segítségnyújtás). E két fogalom azonos kezelése sem a jogszabály szövegéből, sem annak nyelvtani vagy rendszertani értelmezéséből nem vezethető le.

Még ha – a tényekkel ellentétben – feltételeznénk is, hogy a bizottság ténylegesen elfogadott volna egy természetbeni juttatást, az akkor sem minősülne a jog értelmében vett „pénzbeli kiadásnak”, és így nem lenne figyelembe vehető a törvényi korlátok megsértésének értékelése során. Következésképpen a természetbeni juttatások beszámítása a kampánykiadási korlátba jogsértő.

A PKW eljárási szabálysértése

A PKW nem tette lehetővé, hogy a PiS választási bizottsága ismertesse álláspontját az eljárás során, annak ellenére, hogy a bizottság ezt hivatalosan kérelmezte, és képviselői jelen voltak a PKW 2024. július 31-i és augusztus 29-i ülésein.

A PKW eljárása indokolatlan késedelmekkel járt, amelyek jelentősen túllépték a pénzügyi beszámoló felülvizsgálatára előírt törvényi határidőt, még a saját belső gyakorlatukhoz képest is. Ezek a késedelmek súlyos anyagi károkat okoztak a PiS számára: a költségtérítések elhúzódása miatt a párt nem tudta időben teljesíteni kötelezettségeit hitelezői felé anélkül, hogy újabb adósságot vállalt volna. A pénzügyi beszámoló elutasítása kivételnek számít—az alapértelmezett kimenetel az elfogadás. A bizonyítási teher a PKW-t terheli, nem pedig a választási bizottságot. Ennek ellenére a Bizottság hibás, önkényes következtetésekre és vélelmekre támaszkodott, anélkül, hogy megjelölte volna, mely bizonyítékokat tartja megalapozottnak, vagy azokból mely tényeket vezette le. A PKW nem végzett érdemi elemzést a bizottság által benyújtott, határidőre elkészített válasznyilatkozatról sem.

A Bizottság kritikátlanul elfogadta azoknak a szervezeteknek az állításait—így különösen az Igazságügyi Minisztérium, a Honvédelmi Minisztérium és a Kormányzati Törvényhozási Központ jelenlegi, politikailag ellenséges vezetésének beadványait—, akik panaszt nyújtottak be. Ezeket minden további bizonyítás nélkül hitelesnek tekintette, és nem vizsgálta meg önállóan azok valóságtartalmát. Hat konkrét ügyben feltételezett tudomást a bizottság részéről, miközben más, hasonló panaszok esetében ugyanezt a logikát nem alkalmazta—ez az eljárási következetlenség az önkényes és szelektív bánásmódot tükrözi.

Ahelyett, hogy lefolytatta volna az 144. § (4)–(6) bekezdéseiben előírt tényfeltáró eljárást, a PKW passzívan elfogadta harmadik felek állításait. Ezzel lemondott arról a kötelezettségéről, hogy önálló, kritikus jogi és ténybeli értékelést végezzen, és nem indokolta meg, miért hagyta figyelmen kívül a bizottság álláspontját.

A PKW határozatában azt állította, hogy valamennyi kifogást eljuttatta a PiS pénzügyi meghatalmazottjához—ez azonban nyilvánvalóan nem felel meg a valóságnak. Legalább négy kulcsfontosságú dokumentumot nem tártak fel, így a bizottságnak nem volt lehetősége arra, hogy reagáljon azok tartalmára, illetve az azokban megfogalmazott vádakra.

Wojciech Sych bíró különvéleménye

A PKW egyik tagja, Wojciech Sych bíró különvéleményt (votum separatum) nyújtott be, vitatva a PKW azon határozatának törvényességét és jogszerűségét, amely a PiS választási bizottságának pénzügyi beszámolóját elutasította. Rámutatott, hogy a választási törvény értelmében a PKW csak abban az esetben utasíthatja el a pénzügyi beszámolót, ha a feltárt szabálytalanságok közvetlenül a választási bizottság tevékenységéből, vagy olyan harmadik fél cselekményeiből erednek, akik a bizottság tudtával és beleegyezésével jártak el [144. § (1) bekezdés 3. pont és (2) bekezdés].

A 142. § (1) és a 144. § (1) bekezdése szerint a PKW vizsgálata kizárólag a pénzügyi megbízott által benyújtott beszámolóra korlátozódhat, és nem alapulhat külső médiamegjelenéseken vagy harmadik felek állításain. Mivel a PKW a bizottság tevékenységéhez nem kapcsolódó anyagokra támaszkodott, túllépte jogi hatáskörét.

Sych bíró hangsúlyozta: bár a választási jog módosításával kapcsolatos érdemi vita lehetséges, a jelenlegi jogszabályokat a PKW-nak alkalmaznia kell. Jogalkotási változtatás kizárólag a törvényhozás hatáskörébe tartozik. Mivel a PKW határozata – meglátása szerint – a hatályos jogi normák megsértésével született, megtagadta annak támogatását, és különvéleményt fogalmazott meg. A különvéleményhez csatlakozott a PKW elnöke, Sylwester Marciniak bíró is.

Büntetőfeljelentés a PKW tagjai ellen

2024. szeptember 20-án a PiS választási bizottságának pénzügyi megbízottja büntetőfeljelentést nyújtott be hivatali visszaélés (Btk. 231. § (1) bekezdés) alapos gyanúja miatt öt PKW-tag, Ryszard Balicki, Maciej Klis, Ryszard Kalisz, Paweł Gieras és Konrad Składkowski ellen. A feljelentés a 2024. augusztus 29-én meghozott, 316/2024. számú határozatra vonatkozik, amellyel a bizottság pénzügyi beszámolóját jogalap nélkül utasították el.

A feljelentés szerint a PKW tagjainak nincs jogkörük harmadik felek – a választási bizottsággal nem kapcsolódó személyek – magatartásának értékelésére, és nem alapozhatják döntésüket ténybeli vélelmekre olyan esetekben, amikor nincs bizonyíték a bizottság tudomására vagy közreműködésére. Továbbá a PKW, mint közhatalmi szerv, köteles kizárólag a hatályos jogszabályi keretek között eljárni – e kötelezettség szándékos megsértését rója terhükre a beadvány.

A feljelentés olyan előre bejelentett jogellenes lépésekre is kiterjed, amelyeket a PKW tagjai nyíltan kilátásba helyeztek. Az egyik ilyen fenyegetés arra irányul, hogy a PKW megtagadná egy esetleges Legfelsőbb Bírósági döntés (azaz a Rendkívüli Felülvizsgálati és Közjogi Kollégium által hozott határozat) végrehajtását, amely elfogadná a PiS fellebbezését a 316/2024. számú határozattal szemben.

E fenyegetés politikai indíttatású: a PKW jelenlegi tagjai elutasítják a 2017 után kinevezett bírák legitimitását – annak ellenére, hogy ugyanezek a tagok korábban más választási bizottságok esetében elfogadták a kamara döntéseit.

A másik előre jelzett jogellenes lépés az lenne, hogy a PKW – megalapozatlan, ismétlődő vádak alapján – elutasítaná a Jog és Igazságosság párt 2023. évi pénzügyi beszámolóját is, minden jogalap nélkül. Mindkét esetben – a beadvány szerint – a PKW és a Pénzügyminisztérium jogellenes magatartása a későbbiekben ténylegesen be is következett.

A Jog és Igazságosság (PiS) párt éves pénzügyi beszámolójának PKW általi elutasítása

2024. november 18-án az Országos Választási Bizottság (PKW) második határozatában elutasította a Jog és Igazságosság (PiS) párt 2023. évi éves pénzügyi beszámolóját. Az elutasítás ugyanazon indokok alapján történt, mint korábban a PiS választási bizottságának pénzügyi jelentésével kapcsolatban. A PKW a politikai pártokról szóló törvény 38a. § (2) bekezdésének 8. pontjára hivatkozott, amely lehetővé teszi egy párt pénzügyi beszámolójának elutasítását, ha az megsérti a hozzá tartozó választási bizottság finanszírozására vonatkozó szabályokat. Ismételten arra az állítólagos jogellenes természetbeni juttatás elfogadására hivatkoztak, amelyet szerintük a PiS választási bizottsága fogadott el.

Ugyanakkor a választási bizottság pénzügyi beszámolójának elutasítása önmagában nem képez elegendő jogalapot a politikai párt beszámolójának elutasítására. A PKW-nak jogi kötelezettsége lett volna önállóan megvizsgálni, hogy a párt maga elfogadott-e bármilyen tiltott természetbeni juttatást—ezt a lépést azonban teljes mértékben elmulasztotta, és korábbi határozatára hivatkozott anélkül, hogy lefolytatott volna bármilyen érdemi bizonyítási eljárást.

A PKW korábbi határozatának már ismertetett jogi hiányosságain túl ez a második elutasítás további eljárási hibát is tartalmazott: a PKW és a Pénzügyminisztérium a PKW egy olyan határozatára alapozta döntését, amely még nem volt jogerős, mivel a Legfelsőbb Bíróság előtt fellebbezés tárgyát képezte. A választási törvény (145. § (3) bekezdés és 148. §) értelmében egy ilyen határozat mindaddig nem léphet jogerőre, amíg azt a Legfelsőbb Bíróság véglegesen el nem bírálta. Egy ilyen határozatra alapozva állami támogatás visszatartása vagy szankciók kiszabása sérti a jogállamiság elvét és a tisztességes eljáráshoz való jogot, mivel kizárólag a Legfelsőbb Bíróság jogerős határozata vonhat maga után jogkövetkezményeket.

A párt pénzügyi beszámolójának elutasítása következtében—a PKW augusztusi döntéséből fakadóan már korábban megállapított 10,8 millió PLN (kb. 967 millió HUF) kampánytámogatás-levonáson és az éves párttámogatás azonos összegű csökkentésén túl—a PKW megvonta a Jog és Igazságosság párt teljes 2024. IV. negyedévi, valamint a 2025–2027 közötti évekre szóló állami támogatását, összesen 124,15 millió PLN értékben (kb. 11,4 milliárd HUF): évente 38,2 millió PLN (kb. 3,51 milliárd HUF) három éven át, továbbá 9,55 millió PLN (kb. 877 millió HUF) a 2024. IV. negyedévre.

Ez a döntés kulcsfontosságú volt, és komoly pénzügyi válságba sodorta a PiS-t a sorsdöntő 2025-ös elnökválasztási kampány előtt.

PiS fellebbezése és a Legfelsőbb Bíróság két döntése

A PiS mindkét PKW-határozat ellen fellebbezést nyújtott be a Legfelsőbb Bíróság Rendkívüli Felülvizsgálati és Közjogi Kollégiumához (SN), a fent ismertetett jogi kifogások alapján.

2024. december 11-én a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezte a kampánybeszámoló elutasításáról szóló PKW-határozatot, és elrendelte annak feltétel nélküli elfogadását. Ezt követően, 2025. január 21-én a Bíróság a párt éves pénzügyi beszámolójával kapcsolatos fellebbezés ügyében is határozott, szintén érvénytelenítve a PKW döntését, amely megvonta a PiS támogatását a 2025–2027 közötti évekre.

A választási törvény 145. § (6) bekezdése értelmében a PKW köteles volt a Legfelsőbb Bíróság döntéseinek végrehajtására, amelynek eredményeként a PiS visszanyerte teljes közfinanszírozáshoz való jogosultságát: 36 millió PLN (kb. 3,3 milliárd HUF) kampányköltség-visszatérítés, valamint évi 38,2 millió PLN (kb. 3,5 milliárd HUF) állami támogatás.

A PKW jogellenes döntései előtt, 2024 első három negyedében a párt megkapta a negyedéves támogatásokat (összesen 28,65 millió PLN, kb. 2,6 milliárd HUF). Azonban a PKW döntései miatt nem került sor a kampánycöltségek visszatérítésére (36 millió PLN, kb. 3,3 milliárd HUF), a 2024. IV. negyedévi támogatás kifizetésére (9,55 millió PLN, kb. 877 millió HUF), valamint a 2025. évi támogatások folyósítására sem. 2025. áprilisáig ezek az összegek továbbra sem kerültek kifizetésre, noha a Legfelsőbb Bíróság döntései már megszülettek.

Figyelembe véve, hogy az elnökválasztási kampány kiadási plafonja 25 millió PLN (kb. 2,3 milliárd HUF), a 2025. március végéig visszatartott mintegy 55 millió PLN (kb. 5,1 milliárd HUF) jelentősen hátráltatta Karol Nawrocki kampányát. Ezzel szemben a fő riválisát, Rafał Trzaskowskit támogató Polgári Koalíció megkapta a 2023-as kampány-visszatérítést, és továbbra is részesül az évi 32 millió PLN (kb. 2,9 milliárd HUF) támogatásban, jelentős pénzügyi előnyhöz juttatva ezzel a pártot. A Konföderáció szintén rendszeresen megkapja évi 10 millió PLN (kb. 930 millió HUF) állami támogatását.

A Legfelsőbb Bíróság döntéseit követő intézkedések

A Legfelsőbb Bíróság 2024. december 11-i határozatát követően a PKW 2024. december 16-án ülésezett. Noha a választási törvény 145. § (6) bekezdése előírta a döntés azonnali végrehajtását, a Bizottság ehelyett bejelentette, hogy elhalasztja a döntést egy „rendszerszintű tisztázás” érdekében. Ez az eljárás semmilyen jogi alappal nem bírt, és ezzel nyilvánvalóan megsértette az irányadó törvényi előírásokat. Különösen visszás volt, hogy ugyanezek a PKW-tagok korábban már elfogadták e kamara döntéseit más ügyekben.

Ennek következményeként a PiS választási bizottságának pénzügyi megbízottja 2024. december 17-én büntetőfeljelentést tett hatáskör túllépése (Btk. 231. § (1) bekezdés) miatt a PKW tagjai és a Pénzügyminisztérium tisztviselői ellen.

A PKW tagjai—Ryszard Balicki, Ryszard Kalisz, Konrad Skłodkowski, Maciej Klis és Paweł Gieras—ellen benyújtott vádak arra vonatkoztak, hogy az érintettek megtagadták a Legfelsőbb Bíróság 2024. december 11-i döntésének végrehajtását, amely helyt adott a PiS választási bizottsága panaszának. Ez a megtagadás hatáskörrel való visszaélést és hivatali mulasztást jelentett, amely sértette mind a közérdeket (politikai pluralizmus), mind a magánérdeket (a PiS pénzügyi helyzetét).

A pénzügyminiszter, Andrzej Domański, valamint a minisztérium tisztviselői, köztük Joanna Baranowska ellen megfogalmazott vádak a PiS-t megillető közpénzek kifizetésének megtagadására vonatkoztak. Indokolásuk alapját nem jogerős, sőt vitatott PKW-határozatok képezték, amelyek semmilyen joghatással nem bírnak. Ezek az intézkedések is hivatali visszaélésnek és mulasztásnak minősülnek, súlyos következményekkel a köz- és magánérdekekre nézve egyaránt.

A PKW végső visszavonulása és utóhang

Végül, 2024. december 30-án, hosszas és feszült belső vita után, a PKW szűk többséggel, 4:3 arányú szavazással visszavonta korábbi döntéseit, és jóváhagyta mind a PiS választási bizottságának, mind a pártnak a pénzügyi beszámolóját. Ugyanakkor a határozat 2. §-ában a Bizottság egy fenntartást fogalmazott meg: döntését kizárólag a Legfelsőbb Bíróság határozata miatt hozta meg, hozzátéve, hogy a határozatot olyan szervnek kell hoznia, amely megfelel a Lengyel Köztársaság Alkotmánya és a választási törvény szerinti „bíróság” kritériumainak. A PKW hangsúlyozta, hogy nem az ő hatásköre eldönteni, hogy a Rendkívüli Felülvizsgálati és Közjogi Kollégiuma megfelel-e ennek a kritériumnak, illetve hogy a határozat jogilag érvényes-e.

Ez a jogilag semmitmondó megjegyzés a 2. §-ban—bár technikailag pontos, mivel az Alkotmánybíróság feladata meghatározni, hogy egy testület „bíróságnak” minősül-e—gyakorlati ürügyként szolgált arra, hogy a miniszterelnök és a pénzügyminiszter továbbra is visszatartsák a kifizetéseket.

Donald Tusk miniszterelnök 2024 decemberében az X platformon közzétett bejegyzésében így fogalmazott: „Nincs pénz, és nem is lesz. Úgy látom, ez következik a PKW határozatából.” Domański pénzügyminiszter többször is kijelentette, hogy meglátása szerint a PKW határozata nem egyértelmű, ezért nem utalja át a törvény által előírt összegeket.

Jogi helyzet a Legfelsőbb Bíróság döntései után

A pártok finanszírozásáról szóló törvény 38a. §-aelőírja, hogy az állami támogatások visszavonása csak akkor jogszerű, ha a Legfelsőbb Bíróság véglegesen megerősítette a szabálytalanságokat. A Legfelsőbb Bíróság 2024. decemberi és 2025. januári határozatai hatályon kívül helyezték a PKW

döntéseit, és jogi köteleességet róttak a kormányra a teljes visszatérítés (36 millió PLN, kb. 3,3 milliárd HUF) és az évi 38,2 millió PLN (kb. 3,5 milliárd HUF) támogatás folyósítására. Az ennek való meg nem felelés sérti a Legfelsőbb Bíróságról szóló törvény 10.§-át, a választási törvény 145. § (6) bekezdését, valamint a jogállamiság elvét, amelyet a Lengyel Köztársaság Alkotmányának 2. cikke rögzít.

A Tusk-kormány vitatja a Legfelsőbb Bíróság Rendkívüli Felülvizsgálati és Közjogi Kollégiumának (IKNiSP) jogállását, valamint az ott ülő bírák legitimitását. A vita középpontjában a Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanácsra (KRS) vonatkozó 2017-es törvénymódosítás áll, amely a korábbi kooptatív bírói kiválasztási rendszert egy demokratikusabb modellre cserélte.

A KRS-t 1989 elején hozták létre a kommunista rendszer utolsó szakaszában, azzal a céllal, hogy biztosítsa a távozó kommunista elit politikai és gazdasági érdekeit, valamint jogi védelmét az ellenzékkel kötött kerekasztal-megállapodások alapján. Lengyelországban semmilyen átvilágítás nem történt a bírák esetében. A kommunista időszakból származó bírák — akik közül sokan párttagok voltak és politikai indíttatású ítéleteket hoztak, különösen az 1981–1985 közötti időszakban — változatlanul folytathatták munkájukat 1989 után is.

Tekintettel arra, hogy a KRS jelöli az új bírákat és dönt az előléptetésekről, összetétele kulcsszerepet játszik a bírósági rendszer formálásában (amely jelenleg kevesebb mint 10 000 bírót számlál). 1989 és 2018 között a KRS bíró tagjainak többségét maguk a bírák választották meg, ami egy zárt, önreprodukáló, oligarchikus rendszert eredményezett. Ebben az időszakban mindössze két tag származott a legalacsonyabb (járásbírói) szintről, noha ezek a bíróságok alkotják az igazságszolgáltatás túlnyomó részét.

Az 1997-es Alkotmány 187. cikke szerint a KRS 25 tagból áll: 15 bíróból és 10 más tagból, köztük hivatalból a Legfelsőbb Bíróság elnökéből, az igazságügyi miniszterből, a Legfelsőbb Közigazgatási Bíróság elnökéből, valamint a köztársasági elnök egy képviselőjéből, továbbá a Szejm által választott 4 képviselőből és a Szenátus által választott 2 szenátorból. A 2017-es reform (az elnök, Andrzej Duda által kezdeményezve) értelmében (a KRS-törvény 9a.§) a 15 tagot immár a Szejm választja meg, 15 bíró vagy 2000 állampolgár általi jelölés alapján.

A cél az volt, hogy demokratizálják a KRS működését és megtörjék a zárt, kooptatív kinevezési gyakorlatot. A reform heves ellenállásba ütközött magas rangú bírák, baloldali-liberális politikusok és uniós intézmények részéről (például az Európai Bizottság, az Európai Unió Bírósága és az Európai Parlament részéről is). A kritikusok alkotmányellenesnek nyilvánították a reformot. Ugyanakkor a

lengyel Alkotmány csupán azt írja elő, hogy a 15 bíró tagot „a bírák közül kell választani”, de nem határozza meg, hogy ki választja meg őket. Ugyanez az alkotmányos cikk tételesen felsorolja a parlamenti tagokat és kimondja, hogy a kiválasztás módját törvény szabályozza — ami megerősíti, hogy a reform nem ütközik az Alkotmányba, amit az Alkotmánybíróság 2019-ben meg is erősített.

A baloldali-liberális értelmiség gyakran hivatkozik nemzetközi bírósági döntésekre (pl. EJEB: Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország, 2021; CJEU: C-824/18), azt állítva, hogy az új rendszer szerint kinevezett bírák függetlensége kétséges. Ugyanakkor a lengyel alkotmányos rend szemszögéből ezek az ítéletek nem bírnak kötelező joghatással. Az olyan nemzetközi bíróságok, mint az EJEB és az EUB nem rendelkeznek hatáskörrel a nemzeti igazságszolgáltatási rendszer szerkezetének érvénytelenítésére vagy módosítására. A lengyel alkotmánybíróság egyetlen határozata sem nyilvánította alkotmányellenesnek a 2017-es KRS-reformokat vagy annak alapján történt bírói kinevezéseket — éppen ellenkezőleg, azok érvényességét megerősítette.

Továbbá a PiS elleni pénzügyi blokád sérti a politikai pluralizmust (Alkotmány 11. cikk), az esélyegyenlőséget (EJEB 14. cikk, Alapjogi Charta 11. cikk) valamint a demokratikus választások tisztaságát. Érdeemes megjegyezni, hogy hasonló érvelések—amelyek megkérdőjelezzik az Alkotmánybíróság és a Legfelsőbb Bíróság határozatait—vezettek odáig, hogy az Alkotmánybíróság elnöke büntetőfeljelentést tett, hivatkozva arra, hogy szervezett csoport kísérletet tett egy alkotmányos szerv jogellenes megszüntetésére.

Összegzésként: a kormány intézkedései súlyosan meggyengítették a PiS pártot és annak elnökjelöltjét, Karol Nawrockit (aki jelenleg 25–28%-on áll a felmérésekben) a 2025. május-júniusi elnökválasztás előtt, míg fő ellenfele, Rafał Trzaskowski (Polgári Koalíció) 35–40%-on, Sławomir Mentzen (Konföderáció) pedig 18–20%-on áll. Ezek a lépések nemcsak jogellenesek, hanem potenciálisan bűncselekménynek minősülnek a Btk. 231. § alapján (hivatali visszaélés és hivatali kötelezettség megszegése), és súlyosan sértik a választások egyenlőségének elvét. A PiS-szel szembeni folyamatos pénzügyi elvonás továbbra is az egyik legfőbb eszközzé vált, amellyel a liberális jelölt győzelmét kívánják biztosítani.

2. *A 2025. évi elnökválasztás érvényességét szabályozó törvényjavaslat*

2024 decemberében Szymon Hołownia házelnök és a Lengyelország 2050 párt terjesztette elő a 923. számú törvényjavaslatot a Szejmben. A tervezet célja az volt, hogy a 2025-ös elnökválasztás (valamint az ugyanabban az évben tartandó szenátusi időközi választások) érvényességéről szóló döntési hatáskört a Legfelsőbb Bíróság Rendkívüli Felülvizsgálati és Közjogi Kamarájától (IKNiSP SN) áthelyezze egy, három másik kollégium – a polgári, büntető és a munkaügyi-társadalombiztosítási kollégiumok – bíráiból álló testülethez.

A törvényjavaslat szerint a döntéshozó testület elnöke az a bíró lett volna, aki a leghosszabb bírói szolgálati idővel rendelkezik. A PKW (Országos Választási Bizottság) határozatait elleni fellebbezéseket három bíróból álló, véletlenszerűen kiválasztott tanács tárgyalta volna, szintén e három kollégium tagjaiból.

A 2023 decemberében hatalomra került liberális kormánykoalíció (Polgári Koalíció, Harmadik Út, Baloldal) nemcsak megkérdőjelezte, de gyakorlatilag megtagadta több alkotmányos szerv – így az Alkotmánybíróság, a Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács (KRS) és a Legfelsőbb Bíróság – működésének elismerését. Ez az intézkedés a rendszerváltás óta legsúlyosabb alkotmányos válsághoz vezetett. Emiatt az állami szervek, kormánypárti képviselők, valamint a kormányközeli bírák és ügyészek intézkedéseit szervezett bűnözői csoport tevékenységeként minősítette és feljelentést tett az Alkotmánybíróság elnöke.

A koalíciós kormány által el nem ismert szervek közé tartozik az említett IKNiSP SN is, amelyet a 2017-ben elfogadott igazságügyi reform keretében hoztak létre Andrzej Duda elnök javaslatára. Bár az akkori ellenzék (ma kormányon) alkotmányellenesnek nevezte a reformot, semmilyen ítélet nem kérdőjelezte meg sem a kollégium létét, sem a bírák kinevezését.

Mivel a kollégium egy új intézmény, bírái jellemzően nem tagjai az előző politikai korszak jogászai elitjének. A törvény valódi célja tehát az volt, hogy a döntéshozatalt a három „rég”i kollégium kezébe adja vissza, ahol többségben vannak a 2017 előtti, régi kinevezésű bírák.

A törvény végső változatát a Szejm 2025. január 24-én fogadta el (220 igen, 204 nem, 20 tartózkodás mellett). A Lengyel Néppárt által benyújtott módosítás lényege, hogy az elnökválasztás (és a szenátusi időközi választások) érvényességéről a Legfelsőbb Bíróság 15 legrégebbi kinevezésű bírása döntsön, kizárólag 2018 előtti kinevezettek közül. Amennyiben a bírói szolgálati idő azonos, az általános bírói szolgálati idő hossza dönt. A választási panaszokat e 15 bíró közül véletlenszerűen

kiválasztott három bírót bírálja el, a leghosszabb szolgálati idővel rendelkező elnökletével. A 2017 utáni kinevezettek részvétele a törvény erejénél fogva ki van zárva.

Az eredeti törvénytervezet is komoly vitákat váltott ki, de a végső szöveg célja már egyértelműen az volt, hogy a 2025-ös választás érvényességének bírósági elbírálását a baloldali-liberális elithez köthető bírák kizárólagos kontrollja alá helyezték. Ez különösen azért vált fontossá, mert a kormány ellen választási csalás gyanúja is felmerült.

A törvény a kihirdetés után három nappal lépett volna hatályba, és kizárólag a 2025-ös választásra vonatkozott. A Szenátus nem módosította, azonban Andrzej Duda köztársasági elnök 2025. március 10-én megvétózta azt.

Fontos megemlíteni, hogy az Alkotmánybíróság több döntésében (pl. K 31/14) kimondta: a választási törvények módosítása a választást megelőző hat hónapon belül tilos, kivéve rendkívüli helyzetekben – ez az ún. „jogalkotási csend” elve. A törvény januári elfogadása sérti ezt az alapelvet, így megingatja a választások stabilitását.

Az úgynevezett „paleobírók” (azaz a 2018 előtt kinevezett vagy előléptetett bírák) kiválasztása figyelmen kívül hagyja a 2017 utáni kinevezések jogszerűségét, amelyek soha nem kerültek érvénytelenítésre a lengyel jog szerint. Nincs jogalap az efféle „bírói megkülönböztetésre”, valamint a 2017-es reformot követően, a demokratizált Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács (KRS) ajánlására kinevezett bírák kizárására, akik 2025-re a Legfelsőbb Bíróság körülbelül 60%-át tették ki.

Továbbá figyelemre méltó, hogy a 15 legidősebb bírót szinte mindegyike a kommunista diktatúra idején, 1989 előtt kapta meg kinevezését. Fontos felidézni, hogy Lengyelországban sosem történt meg a bírói kar lusztrációja – a kommunista korszak bírái hivatalban maradtak, beleértve azokat is, akik ellenzéki aktivistákat üldöztek. 1989 után mindössze egy (!) bíróval szemben indult fegyelmi eljárás ilyen típusú üldözés miatt.

A 2017-es igazságügyi reform — amelyet a liberális oldal, az Európai Bizottság támogatásával, hevesen ellenzett — valójában egy kísérlet volt a posztkommunista bírói szerkezet felszámolására.

A Legfelsőbb Bíróság azon bírái között, akik részt vennének a 2025-ös elnökválasztás érvényességének elbírálásában, szerepel Tomasz Artymiuk is, aki 1989 novemberében, már bíróként csatlakozott a kommunista párthoz. Széles körben ismertté vált amiatt, hogy védelmébe vette Leopold Nowakot, a Legfelsőbb Bíróság egykori bíróját (1985–1990), aki párttagként elítélt egy

Szolidaritás-vezetőt. Nowak olyan különleges jogrendi rendelet alapján ítélezett, amely az állítólagos cselekmény elkövetésének időpontjában nem bírt jogi kötőerővel.

A jelenlegi parlamenti többség által elfogadott jogszabály értelmében az érvényességről döntő bírói testület tagja lenne Waldemar Płóciennik bíró is, aki az 1980-as években bíróként és egyben párttagként működött. Az 1981-es rendkívüliállapot idején politikai pereket vezetett Szolidaritás-tagok ellen. 2010-ben annak a Legfelsőbb Bírósági tanácsnak volt az elnöke, amely úgy határozott, hogy a kommunista bűncselekmények, köztük az igazságszolgáltatási visszaélések, elévülnek. 2007-ben társszerzője volt annak a határozatnak, amely felmentette a felelősség alól azokat a bírákat, akik 1981. december 13–16. között ítélték el Szolidaritás-tagokat — egy olyan időszakban, amikor a különleges jogrendi rendelet még nem volt hatályban.

A 15-ös listán szerepelne továbbá például Eugeniusz Wildowicz is, akit a Nemzeti Emlékezet Intézete (IPN) iratai szerint 1987 és 1990 között az állambiztonsági szolgálat (SB) operatív kapcsolataként tartottak nyilván, „Gienek” fedőnéven. 1990 januárjában törölték a nyilvántartásból, az ehhez kapcsolódó aktákat pedig belső eljárás keretében megsemmisítették.

A kormány nyilatkozatai és utalásai arra vonatkozóan, hogy nem ismerné el a Legfelsőbb Bíróság határozatát

A 2025. május 18-ra kitűzött lengyel elnökválasztást (valamint az esetleges június 1-i második fordulót) megelőző politikai és jogi feszültségek közepette Szymon Hołownia, a Szejm elnöke, valamint a kormánykoalíció (Polgári Koalíció, Harmadik Út és a Baloldal) több képviselője is olyan kijelentéseket tett, amelyek arra utaltak, hogy ha az ellenzék jelöltje, Karol Nawrocki — akit a Jog és Igazságosság (PiS) támogat — megnyerné a választást, a kormányoldal nem ismerné el a Legfelsőbb Bíróság döntését az eredmény érvényességéről, amennyiben azt a Rendkívüli Felülvizsgálati és Közjogi Kollégiuma (IKNiSP SN) hozná meg.

Hołownia 2025. március 15-én a TVN24-nek adott interjújában így fogalmazott:

„Ha az IKNiSP — amelynek jogállását a nemzetközi jog alapján is kérdések övezik — érvényesnek nyilvánítaná a választást, miközben nekünk bizonyítékaink vannak szabálytalanságokra, akkor azt nem fogadhatjuk el kritikátlanul. Az államnak elvek szerint kell működnie, nem egy kétséges legitimitású kollégium döntései alapján.”

Politikusoktól és közéleti szereplőktől érkező további kijelentések arra utaltak, hogy ilyen esetben nem hívnák össze a Nemzetgyűlést, amely előtt az új elnök az alkotmány szerint leteszi az esküt, illetve hogy a Szejm elnöke ideiglenesen átvállalhatná az államfői feladatokat, még akkor is, ha ez ellentétes lenne a jogszabályokkal.

Donald Tusk miniszterelnök 2025. március 20-án a X platformon (korábbi Twitter) így írt:

„Lengyelország nem engedheti meg, hogy a választásokat olyan kollégium döntse el, amelynek függetlenségét EU-s partnereink is megkérdőjelezzik. Ha kell, megtaláljuk a módját annak, hogy a folyamat tisztaságát megőrizzük.”

E kijelentést sokan úgy értelmezték, mint fenyegetést arra, hogy a kormány figyelmen kívül hagyná a Legfelsőbb Bíróság döntését, ha az Nawrocki győzelmét hitelesítené.

Barbara Nowacka oktatási miniszter (Polgári Koalíció) 2025. március 22-én a Lengyel Rádióknak adott interjújában így nyilatkozott:

„Nem zárhatjuk ki, hogy a PiS a választásokat nem az urnáknál, hanem a bírói pulpitusnál akarja megnyerni. A kormánykoalíció akkor kénytelen lesz lépni.”

Władysław Kosiniak-Kamysz (Lengyel Néppárt) pedig „további jogi lépéseket” helyezett kilátásba vitás helyzet esetére. Ezek a kijelentések egyrészt a PiS megfélemlítésére, másrészt a kormánykoalíció szavazóinak mozgósítására szolgáltak, egy olyan narratíva mentén, amely szerint a „PiS által ellenőrzött Legfelsőbb Bíróság” veszélyt jelent a demokráciára. Hołownia és Tusk célja az is volt, hogy tovább gyengítsék a PiS-t, amely már így is súlyos pénzügyi hátrányban volt a 2024 negyedik negyedévétől teljesen felfüggesztett állami támogatások miatt — 2025 március végére ez már elérte az 55 millió PLN-t (kb. 5,1 milliárd HUF), miközben a kampányköltségi plafon elnökválasztásonként 25 millió PLN (kb. 2,3 milliárd HUF). A kormánykoalíció szereplői azt sugallták, hogy Nawrocki győzelmét esetleg nem ismernék el.

Mivel az előzőleg tárgyalta törvényt az elnök megvétózta, az alkotmány 129. cikkének (1) bekezdése értelmében továbbra is a Legfelsőbb Bíróság dönt a választás érvényességéről. A Legfelsőbb Bíróságról szóló törvény 3. cikke ezt a feladatot kifejezetten az IKNiSP-re ruházza.

Ennek határozatát figyelmen kívül hagyni alkotmány- vagy törvénymódosítás nélkül jogsértő lenne. Ezért Hołownia és Tusk kijelentései a hatályos joggal ellentétes, jövőbeli lépések előkészítésére utalnak.

Összefoglaló

Hołownia törvényjavaslata egy politikai számítás eredménye volt, melynek célja, hogy a kormánykoalíció teljes ellenőrzést szerezzen a választási folyamat felett a kulcsfontosságú, 2025-ös elnökválasztás során. Ennek célja az volt, hogy bármely, a baloldali-liberális koalíció által elkövetett választási csalás ne szolgálhasson az eredmény érvénytelenítésének alapjául. Jogilag semmilyen alapja nincs a 2017-es Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács (KRS) reformja vagy az annak alapján kinevezett bírák státuszának megkérdőjelezésére.

A törvény nyilvánvalóan politikai jellegén túlmenően sérti a választójog stabilitásának elvét, és indokolatlan megkülönböztetést vezet be a bírák között. Andrzej Duda elnök 2025. március 10-i vétója megőrizte az IKNiSP szerepét, mint az elnökválasztás érvényességéről döntő szervet. Bár ez növelheti a jövőbeli választási viták esélyét, ugyanakkor fenntartja a meglévő jogrend koherenciáját.

Hołownia, Tusk és más kormányzati szereplők kijelentései, miszerint nem biztos, hogy elismernék az IKNiSP döntését, ha az a PiS által támogatott jelölt győzelmét hitelesítené, politikai manőverek voltak a PiS-szel folytatott konfliktusban, amelyet az említett kollégium legitimitásának megkérdőjelezésére alapoztak. Jogállami szempontból ezek a kijelentések jogalap nélküli és veszélyes lépések, amelyek az állam stabilitását veszélyeztetik egy kritikus választási időszakban.

3. *A rendvédelmi szervek kampány célú felhasználása*

Külön és részletes elemzést igénylő probléma az ügyészség és más rendvédelmi szervek politikai harcokban való felhasználásának mechanizmusa, amely gyakorlatban politikai üldöztetéshez vezet. Különösen aggasztó példa erre a választás előtti időszakban végrehajtott eljárési lépések – letartóztatások, őrizetbe vételek, vádemelések, nyomozati anyagok szelektív kiszivároztatása a médiának.

2023 vége óta a Tusk-kormány jogellenesen vette át az állami média, az ügyészség és az igazságszolgáltatás irányítását, olyan lépéseket téve, amelyek nyíltan ellentétesek az Alkotmánnyal és az állam jogrendjével. Figyelmen kívül hagyják az Alkotmánybíróság, a Legfelsőbb Bíróság és a törvényesen működő Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács (KRS) határozatait – ez utóbbi alkotmányos szerv státuszát a végrehajtó és törvényhozó hatalom képviselői folyamatosan megkérdőjelezik.

Számos ilyen lépést részletesen ismertetett az Alkotmánybíróság elnöke által 2025 januárjában benyújtott bűncselekmény gyanújáról szóló feljelentés. A feljelentés az érintett hatalmi szereplők cselekményeit a Büntető Törvénykönyv 127. és 128. §-ában meghatározott bűncselekményként minősítette: ezek az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatására, valamint az Alkotmánybíróság, a Legfelsőbb Bíróság és a KRS működésébe való erőszakos és jogellenes beavatkozásra irányulnak. E cselekmények – amelyek az alkotmányos rend alapjai elleni támadásnak minősülnek – akár életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethetők.

Az ügyészség és az igazságszolgáltatás vezetésének jogellenes átvétele különösen politikai célokat szolgál: az állami gépezetet az ellenzék megsemmisítésére használják. Ez a gyakorlatban abban nyilvánul meg, hogy megalapozatlan vagy teljesen alaptalan jogi konstrukciók alapján emelnek vádat, sőt, tartóztatnak le ellenzéki képviselőket; konzervatív civil szervezeteket és újságírókat nyomás alatt tartanak; egyéneket, csoportokat és intézményeket pedig rendszeresen megfélemlítenek, hogy elrettentsék őket a konzervatív politikusokkal való együttműködéstől. Ezek az intézkedések nyilvánvalóan eszközként szolgálnak a politikai pluralizmus – a demokratikus állam alapvető eleme – ellen.

A jelenlegi baloldali-liberális kormány tagjai, a kormányzó parlamenti koalíció képviselői, valamint számos bíró, ügyész és magas rangú tisztviselő olyan magatartást tanúsított, amely nemcsak a jogállamiság alkotmányos elveit sérti, hanem kimeríti az állam elleni súlyos bűncselekmények törvényi tényállását is. Annak tudata, hogy cselekedeteik súlyos következményekkel és büntetőjogi

felelősséggel járhatnak, arra készítette a kormányoldal vezető politikusait, hogy egyre intenzívebben használják a jogrendszert politikai célokra és személyes védelemre. Ezek az intézkedések felerősödnek az elnökválasztási kampány közeledtével, ami arra utal, hogy egy szélesebb körű választási stratégiáról van szó. A hatalom elvesztése ugyanis valós kockázatot jelentene a kormány számos tagja, képviselői, magas rangú tisztviselői, bírái és ügyészek számára – sokéves szabadságvesztés formájában.

A kormánykoalíció tagjai egyre gyakrabban beszélnek „elszámoltatásról”, amely az ellenzék elleni elnyomó lépések fokozásának szükségességére, illetve a választók felé küldött jelzésként szolgál arról, hogy „le fognak számolni” a Jog és Igazságossággal. Ez a retorika és az ehhez kapcsolódó lépések nemcsak megtorló, hanem megelőző jellegűek is: a kormányzat tisztában van vele, hogy hatalomvesztés esetén maga is elszámoltatás alá kerülhet. Ezért fokozzák az ellenzék elleni fellépéseket, olyan állami intézményeket használva fel politikai célokra, amelyeknek az alkotmány szerint függetlennek és pártsemlegesnek kellene lenniük.

2025 márciusában egy, a hatalomváltás után létrehozott különleges ügyészi csoport jelentést tett közzé, amely mintegy 200 olyan ügyet azonosított, amelyeket – állításuk szerint – politikai okokból nem vizsgáltak ki megfelelően az elmúlt években, és ezért újra meg kell nyitni őket. A listán olyan eljárások is szerepelnek, amelyeket korábban jogi alap hiányában elutasítottak vagy megszüntettek.

A lista egyik legszimbolikusabb és egyben legvitatottabb ügye az úgynevezett „Ikertornyok-ügy” volt. Ebben az eljárásban a magánvádló képviselője Roman Giertych, a kormánykoalíció jelenlegi képviselője és az igazságügyi miniszteri poszt várományosa, egyben a Jog és Igazságossággal való „elszámoltatás” egyik lehangosabb szószólója. Kormányzati politikusok nyilatkozatai szerint az egyik potenciális vádlott ebben az ügyben Jarosław Kaczyński, az ellenzék vezetője és a Jog és Igazságosság elnöke lehetne.

Érdemes megjegyezni, hogy évekkel korábban – az Egyesült Jobboldal kormányzása idején – az ügyészség és a bíróság (egy PiS-szel szemben ellenséges bíró vezetésével) is megtagadta az eljárás megindítását, mivel nem láttak bűncselekményre utaló okot. Ennek ellenére 2025-ben, a választások előtti időszakban az ügyet újranyitották, és az egyik politikailag leginkább elkötelezett ügyészhez, Ewa Wrzosekhez került. Wrzosek korábban egy kampány során bizalmas nyomozati információkat adott át Rafał Trzaskowski-nak, Varsó jelenlegi főpolgármester-jelöltjének, ami előnyére szolgált a kampányban (egy halálos balesetet okozó buszsofőr drogtesztjével kapcsolatban). Az ügy újraindítása

és Wrzosekhez való kiutalása erős ellenzéki kritikát váltott ki, amely szerint az eljárás politikai indíttatású, és célja a legnagyobb ellenzéki párt vezetőjének lejárata az elnökválasztási kampány csúcspontján.

Egy különösen érzékeny eset 2025 márciusában történt, amikor Barbara Skrzypek – Jarosław Kaczyński régóta közeli munkatársa – két nappal tanúkénti kihallgatása után szívinfarktusból elhunyt. Halála vitákat váltott ki: a kihallgatás során megtagadták tőle a jogi képviselő jelenlétét, annak ellenére, hogy kérte azt rossz egészségi állapotára és látásproblémáira hivatkozva; nem készült hivatalos jegyzőkönyv jegyzőkönyvvezető jelenlétében, és a kihallgatást sem rögzítették. Később kiderült, hogy az eljárás résztvevőinek állításaival ellentétben nem biztosítottak számára pihenőidőt, és maga a jegyzőkönyv is aggályokat vetett fel – például két különböző betűtípust használtak benne. Ezek a körülmények – az ügy politikai kontextusával, a magánvádoló jogi csapatának (beleértve Roman Giertychet és Jacek Dubois-t) nyomásgyakorlásával, valamint Wrzosek ügyész nyilatkozataival együtt – a hivatali visszaélés vádját vetették fel, amely állítólag közrejátszott Barbara Skrzypek halálában.

Egy másik ellentmondásos eset Zbigniew Ziobro volt igazságügyi miniszter kezelésével kapcsolatos.

2025 márciusában erőszakkal állították a Sroka képviselő által vezetett parlamenti vizsgálóbizottság elé. A bizottság korábban őrizetbe vételét kezdeményezte, arra hivatkozva, hogy Ziobro többször elmulasztott megjelenni. Ziobro egészségi okokra hivatkozva tagadta ezt, és egy Alkotmánybírósági döntésre mutatott rá, amely szerint a bizottság tevékenysége alkotmányellenes, így szerinte az idézés érvénytelen volt. Miután a törvényhozás épületébe kísérték, és néhány perccel a meghallgatás kezdete után – annak ellenére, hogy Ziobro a bizottsági terem előtt várakozott – a bizottság azonnal berekesztette az ülést, előbb azonban szavazást tartottak az őrizetbe vételről, a távollétére hivatkozva. Az egész esemény látványos demonstráció jellegű volt, és az őrizetbe vételről szóló határozatot elfogadták, annak ellenére, hogy Ziobro már jelen volt. A kormánypárti média kitartóan azt a narratívát erősíti, hogy Ziobro „a törvények fölé helyezi magát” azáltal, hogy figyelmen kívül hagyja a bizottságot. Az események időzítése a választási kampánnyal sok megfigyelő szerint a politikai bosszú és a kormányoldal médiastratégiájának része.

Bár az ügyet egy, a jelenlegi kormányhoz nyíltan lojális bíró bírálta el, az őrizetbe vétel iránti kérelmet elutasították az egyértelmű és nyilvános bizonyítékok fényében. Válaszul a bizottság április 24-re újra

idézte Ziobrót, noha eredetileg június végére tervezték a meghallgatását. Ez egyértelműen megmutatta a bizottsági tagok szándékait: mivel meghíúsult a szándékuk, hogy májusi választások előtt látványos „eseményt” kreáljanak Ziobro őrizetbe vételével, legalább egy újabb kényszerelőállítást akarnak elérni.

Ugyanilyen vitatott az Igazságügyi Alap (Justice Fund) körüli ügy, amelynek egyik fő célpontja Marcin Romanowski volt igazságügyi miniszterhelyettes. Az ügy már 2024-ben is nagy nyilvánosságot kapott az európai parlamenti választási kampány során. 2025 februárjában – miután Romanowski politikai menedékjogot kapott Magyarországon – nyolc új vádat emeltek ellene. Ezek egy része azon az állításon alapul, hogy Romanowski megfelelő felhatalmazás nélkül járt el, mivel a miniszter egy hatásköri rendelet módosításával, nem pedig új rendelettel ruházta fel őt hatáskörrel. Ez rendkívülformális kifogás, és – szakértők szerint – olyannyira alaptalan, hogy még egy elsőéves joghallgató is felismerné annak abszurditását. A vádak azért hozták nyilvánosságra, hogy fenntartsák az ügy iránti közérdeklődést, és demonstrálják a kormány határozottságát a választási időszakban.

Korábban látványos, kényszerítő eszközzel történő letartóztatást is megkíséreltek Romanowski ellen, noha önként jelent meg az ügyészségen. Ezek az intézkedések nyíltan sértették a nemzetközi jogot, mivel Romanowski akkor még rendelkezett az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésében betöltött tisztségéhez kapcsolódó mentelmi joggal, amelyet nem vontak vissza. 2025 márciusában Matecki Dariusz képviselőt is letartóztatták Varsó belvárosában az utcán – miközben, mint később kiderült, épp önként tartott az ügyészségre, hogy megjelenjen egy kapcsolódó ügyben.

2025 márciusában vádat emeltek Mariusz Błaszczak ellen is, a volt honvédelmi miniszter és a Jog és Igazságosság (PiS) parlamenti frakcióvezetője ellen. Az ügy az állítólagos lengyel védelmi tervek kiszivárogtatásával kapcsolatos volt. 2023-ban, a PiS kormányzása idején, Błaszczak akkor még honvédelmi miniszterként nyilvánosságra hozott egy 2011-es dokumentumot, amely a Donald Tusk vezette PO–PSL koalíció első kormányától származott. A „Visztula-védelmi tervként” ismert dokumentum szerint egy invázió (pl. orosz támadás) esetén a lengyel hadsereg visszavonulna a Visztula vonaláig, és ott összpontosítaná a védekezést. Błaszczak nyilvánosan bírálta ezt a stratégiát, mint a Tusk-kormány gyengeségének és Kelet felé tanúsított engedékenységeinek bizonyítékát.

A 2023-as hatalomváltást követően, amikor Donald Tusk visszatért a kormány élére, az ügy új kontextusban került elő. 2025 márciusában – néhány hónappal az elnökválasztás előtt – az ügyészség nyomozást indított Błaszczak ellen hatalommal való visszaélés és titkos információk nyilvánosságra hozatala miatt, amely állítólag veszélyeztette a nemzetbiztonságot. 2025. március 6-án az Adam Bodnar vezette ügyészség kérésére a Sejm felfüggesztette Błaszczak mentelmi jogát, így megindulhatott az eljárás.

A vád az államtitkok kiszivárogtatására vonatkozó Büntető Törvénykönyvi rendelkezéseken alapul (pl. 265. §), valamint a hivatalos személy által elkövetett hatalommal való visszaélésen (231. §). Az ügyészség szerint Błaszczak 2023-ban a megfelelő hatóságok (pl.: a kormány) jóváhagyása nélkül hozta nyilvánosságra a dokumentumot, és ezzel veszélyeztette az ország biztonságát, mivel egy katonai stratégia részleteit tette hozzáférhetővé idegen államok számára.

Mariusz Błaszczak ezzel szemben azt állítja, hogy nemcsak joga, de kötelessége is volt nyilvánosságra hozni a tervet, hogy a közvélemény megismerhesse a PO–PSL koalíció káros stratégiáját. 2025. március 6-án az X-en közzétett bejegyzésében így írt: „A Visztula-védelmi vonal egyben Tusk Oroszország felé tanúsított vonala is. Nemcsak jogom, de kötelességem is volt nyilvánosságra hozni az első PO–PSL kormány tervét.” Hangsúlyozta, hogy a dokumentum archív (2011-es), és nyilvánosságra hozatala nem jelent veszélyt, mivel nem tükrözi az aktuális védelmi terveket.

Az ezen álláspont megalapozottságát megerősítették történészek és katonai szakértők, mint például Prof. Sławomir Cenckiewicz és Kozłowski ezredes, akik 2025 márciusában rögzítették, hogy a nyilvánosságra hozott terv archív anyag, és nem jelentett kockázatot a mai nemzetbiztonságra.

Az a tény, hogy a vádat 2025 márciusában emelték, közvetlenül a választások előtt, politikai indítékokra utal, és arra enged következtetni, hogy az ügy a kormány kampányának része, melynek célja az ellenzék hiteltelenítése. Az ügyészség lépéseit széles körben felerősítik a kormánypárti médiumok (pl. TVN, Onet), amelyek célja Błaszczak közéleti imázsának roncsolása a választások előtt.

Aggodalomra adnak okot azok az akciók is, amelyek Paweł Szefernaker, a Belügyminisztérium volt helyettes államtitkára ellen irányulnak, és aki a Jog és Igazságosság pártja által támogatott elnökjelölt, Karol Nawrocki kampányfőnökévé lett. Ezt követően Hołownia, a Sejm elnöke elindította az eljárást Szefernaker mentelmi jogának felfüggesztésére egy baloldali aktivista magánpanasza alapján. A panasz a PiS kampányvideója közösségi médiában való újraposztolásával kapcsolatos, amely bírálta az EU bevándorláspárti politikáját. Hołownia lépése jogellenes volt, mivel a Sejm már a

korábbi ciklusban elutasította a Szefernaker mentelmi jogának felfüggesztésére irányuló indítványt. Az indítvány újbóli felélesztése — amely egybeesett az elnöki kampány elindításával — erősen politikai indítékra utal, és arra, hogy próbálják megfélemlíteni az ellenzéki jelölt kampányfőnökét.

Ezzel párhuzamosan a lengyel állami számvevőszék (NIK) átfogó ellenőrzéseket indított a Nemzeti Emlékezet Intézete (IPN) ellen, amelyet Karol Nawrocki, a Jog és Igazságosság pártja által támogatott elnökjelölt vezet. Az ellenőrzések a kiadásokra, szervezeti felépítésre és vezetési gyakorlatokra vonatkoznak. Az ellenőrzések nagy része a választási kampány alatt zárul le, ami felveti annak gyanúját, hogy céljuk olyan anyagok előállítása, amelyek gyengíthetik a PiS jelöltjét.

Ezeket a gyanúkat tovább erősíti a tény, hogy hasonló mintázatot figyeltek meg korábban — különösen 2023-ban, a parlamenti választások előtt. Akkor a lengyel állami számvevőszék vezetője felvételt készített (amelyet később nyilvánosságra hoztak) arról, hogy az NIK által tervezett jelentéseket "választási ajándékként Donald Tusk számára" készítik, amelyeket a kampány során kívántak nyilvánosságra hozni. Ez azt mutatja, hogy a jelenlegi gyakorlatok nem véletlenszerűek, hanem egy átgondolt, előre megtervezett politikai stratégia részét képezik, amelyben az állami intézményeket — beleértve az ügyészséget és az ellenőrző hatóságokat — politikai haszonszerzés céljából használják.

A fenti lépések csupán néhány példa az állami hatóságok olyan magatartására, amelyek nyilvánvalóan a választási kampány befolyásolására irányulnak.

4. *A szólásszabadságot fenyegető veszélyek a közösségi médiában*

A 2025-ös lengyel elnökválasztás közeledtével baloldali és liberális lengyel politikusok nyilatkozatai és javaslatai kerültek napvilágra, amelyek a közösségi média platformjai, úgymint az X és TikTok, cenzúrája és eltávolítása mellett érvelnek, a választási folyamat átláthatóságának és integritásának megőrzése érdekében. Meg kell jegyezni, hogy a közösségi média Lengyelországban kulcsszerepet játszik a véleménynyilvánítás pluralizmusának biztosításában, különösen a Tusk-kormány 2023 decemberi, jogellenes és erőszakos közszolgálati médiumok átvétele óta. Azóta a hagyományos országos médiát (televízió, rádió, újságok, mainstream portálok) túlnyomórészt liberális vagy baloldali világnézetű műsorszolgáltatók és kiadók uralják. E médiumok jelentős része propagandát

folytat, vagy akár a kormányzó koalíció tagjai által végzett, esetleg bűncselekménynek minősülő tevékenységeket is szolgálja.

A 2025 elején bemutatott törvénytervezetben a Digitális Ügyek Minisztériuma javasolta, hogy az uniós digitális szolgáltatások szóló rendelet (DSA) végrehajtása részeként a Elektronikus Hírközlési Hivatal (UKE) elnökének jogot adjanak arra, hogy közigazgatási eljárás keretében blokkolja az online tartalmakat, előzetes bírósági engedély nélkül. Ez a rendelkezés jelentős vitákat és cenzúravádakat váltott ki. A javaslat időzítése—amelyet a választási időszak előtt terjesztettek elő—éles kritikát váltott ki a média egyes szegmenseiből (pl. Money.pl, Niebezpiecznik.pl) és az ellenzéktől, akik potenciális cenzúraeszközként tekintettek rá, különösen a választási kontextusban.

A Nemzeti Rádió- és Televíziótanács (KRRiT), amely a szólásszabadság, az információhoz való jog és a közérdek védelméért felelős alkotmányos szerv a rádió- és televíziós műsorszolgáltatásban, 2025. január 13-án határozott állásfoglalást adott ki a tervezettel kapcsolatban. A Tanács figyelmeztetett:

„[a]z ilyen intézkedések önkényes döntésekhez vezetnek, és korlátozzák az információhoz való jogot és a véleménynyilvánítás jogát—e jogok alkotják a szabad média és a civil társadalom alapját. A Nemzeti Rádió- és Televíziótanács kijelenti, hogy ha ilyen jogszabályokat fogadnak el, minden rendelkezésre álló jogi lehetőséget igénybe fog venni a polgárok alkotmányos jogainak védelme és a cenzúra bevezetéséért felelős személyek felelősségre vonása érdekében.”

Krzysztof Gawkowski (digitális ügyekért felelős miniszter, Baloldal) a cenzúra vádjaira reagálva a Polsat News-ban adott interjújában kijelentette: „[a]rról beszélünk, hogy hogyan biztosíthatjuk az internet biztonságát és hogyan érvényesíthetjük azt hatékonyan. Nem lehet, hogy a külföldi platformok egyoldalúan hozzanak ilyen döntéseket.” Hasonlóan, a Szenátus alelnöke és a Baloldal elnökelőltje, Magdalena Biejat kijelentette, hogy „az Európai Uniónak lépéseket kell tennie az X platform hozzáférhetőségének korlátozására Európában, mert nem engedhetjük meg, hogy az európai közbeszédet egy amerikai milliárdos érdekei diktálják” (interjú az RMF FM-mel, 2025. január 8.). Körülbelül ugyanebben az időszakban, a Tusk-kormány által jogellenesen elfoglalt közszolgálati médiumokban közvetlen javaslatok hangzottak el a lengyel felhasználók X-hez való hozzáféréseinek ideiglenes felfüggesztésére, mint a dezinformáció elleni eszközre. „Komolyan el kell gondolkodnunk azon, hogy a választási kampány alatt felfüggeszünk az X platform működését Lengyelországban” – mondta Dorota Wysocka-Schnepf, a közszolgálati média munkatársa a TVP Info-ban, 2025. január 9-én.

A közösségi médiaplatformok tartalomszabályozásával kapcsolatos szélesebb kontextusban Donald Tusk miniszterelnök (Polgári Platform), a 2025. februári brüsszeli sajtótájékoztatóján támogatta az EU erőfeszítéseit az X és hasonló platformok szabályozására a DSA keretében, kijelentve: „[n]em engedhetjük meg, hogy a közösségi média a demokrácia destabilizálására legyen felhasználva. Okos szabályozásra van szükség, amely védi az állampolgárokat anélkül, hogy korlátozná a szabadságot.” A kormány javaslatai erős ellenállásba ütköztek a jobboldali ellenzék képviselőitől. Jarosław Kaczyński (a Jog és Igazságosság Párt elnöke) a kezdeményezést „ orosz típusú internetes cenzúrának” minősítette, és hozzátette: „[a]zt akarják, hogy megszüntessék a független médiát és cenzúrázzák az internetet — úgy, hogy semmi más ne létezzon, csak a propaganda. A diktatúra felé való menetelés folytatódik” (X-en tett bejegyzés, 2025. január 13.). Kaczyński közvetlenül összekapcsolta bírálatát a DSA-val kapcsolatos tervszel és vádolta a kormányt, hogy a szabályozásokat az ellenzék elnyomására használja a választások előtt. 2025. február 5-i sajtótájékoztatóján hozzátette: „[a] kormánykoalíció tevékenysége egy fokozatos puccs. Olyan jogszabályokat vezetnek be, amelyek lehetővé teszik számukra az internet irányítását és az ellenzék elnémítását a választások előtt.”

A kormány nyilatkozatait a közösségi média platformok esetleges korlátozásáról erőteljesen bírálta Karol Nawrocki, a Jog és Igazságosság párt által támogatott elnökjelölt, aki kijelentette: „[a] szólásszabadság lengyelek számára kiemelten fontos. Mint leendő elnök, soha nem fogadom el a cenzúrát az interneten. Ha bárki megpróbálja azt ránk erőltetni, garantálom, hogy a lengyel néppel együtt kiállunk a szabadság védelmében!” (X-en tett bejegyzés, 2025. január 11.).

Sławomir Mentzen, a Konföderáció elnökjelöltje, többször is hasonló aggályokat fogalmazott meg, kijelentve: „Tusk kormánya internetes cenzúrát akar bevezetni! A totalitárius államok módjára, bürokrata döntése alapján akarnak tartalmat törölni, bírósági jóváhagyás nélkül! Ez a kommunista korszak cenzúrájának újjáélesztésére tett kísérlet! Kijelentem, hogy meg fogok vétózni minden olyan próbálkozást, amely a szólásszabadság korlátozására irányul. A többi jelölt ezt meg fogja tenni?” (X-en tett bejegyzés, 2025. január 14.). A DoRzeczy magazinnak adott 2025. március 2-i interjújában hangsúlyozta, hogy az X a lengyelek számára az egyetlen olyan tér, ahol szabadon kifejezhetik véleményüket — ellentétben a TVP-vel vagy a TVN-nel — és arra figyelmeztetett, hogy a közösségi médián való szólásszabadság korlátozása azt jelzi, hogy a kormányzó koalíció fél az igazságtól a választások előtt.

A kormánykoalíció politikusai, mint Gawkowski és Tusk, nem nyilvánítanak egyértelműen állásfoglalást az X vagy a TikTok betiltásával kapcsolatban — mivel ilyen lépés politikai öngyilkosság

lenne — de hangsúlyozzák, hogy a szigorú szabályozás szükséges a 2025-ös választások előtt. A javasolt jogi változások (pl. a DSA keretében) lehetővé tennék az állami tisztviselők számára a tartalom blokkolásának széles körű hatáskörét, lényegében önkényes cenzúrát bevezetve, és első lépést jelenthetnének a platformok felfüggesztéséhez, ha szükségesnek ítélik.

A konzervatív ellenzék — PiS és Konföderáció — konzisztensen és erőteljesen ellenállt minden ilyen korlátozásnak, mivel azokat a szólásszabadság fenyegetésének tekintik, különösen a választási kampány fényében, amikor a lengyel hagyományos média nagy része jórészt baloldali és liberális, és nem ritkán külföldi érdekek ellenőrzése alatt áll. Az ellenzék képviselői helyesen mutattak rá—más példák mellett, mint a kormány javaslatai és a közszolgálati média 2023 decemberi és 2024 januári jogellenes átvétele -, hogy a kormány meg fogja próbálni betiltani vagy felfüggeszteni a platformokat, hogy gyengítse azok üzenetét a választások előtt.

Az e politikai döntésekkel kapcsolatos nyilatkozatok szorosan összefonódnak az Európai Uniótól (pl. DSA, az Európai Bizottság lépései a TikTok ellen Romániában 2024-ben) érkező nyomással, ami arra utal, hogy Lengyelország is szigorúbb kontrollal szembesülhet a platformok felett „választási védelem” címszó alatt. A 2025-ös elnökválasztás előtti közéleti vitában a cenzúra és az X és TikTok szabályozása központi témává vált. A kormány a választási folyamat „védelmét” hangsúlyozza, amit az ellenzék jogosan kifogásol a szólásszabadság korlátozása miatt. Az ellenzék figyelmeztet, hogy a cenzúra végül a platformok felfüggesztéséhez vagy akár betiltásához vezethet.

Az EU szintű közösségi média tartalomellenőrzéséről szóló viták kapcsán 2025 március elején Henna Virkkunen, az Európai Bizottság alelnöke bejelentette, hogy kerekasztal-beszélgetést szerveznek a lengyel választásokkal kapcsolatban, kiemelve a szükségességet, hogy különböző forgatókönyveket vitassanak meg nemzeti hatóságok, civil szervezetek és kommunikációs platformok részvételével. Ezt a bejelentést az ellenzéki politikusok egyértelműen úgy értelmezték, mint a demokratikus folyamatokba való további beavatkozást Lengyelországban, amely a Donald Tusk által megerősített antidemokratikus rezsim megerősítésére irányul.

Tusk 2025. április 2-i lépéseit a kormány próbálkozásának kell tekinteni a közvélemény manipulálására. Ezen a napon Tusk az X platformon bejelentette, hogy a Polgári Platform (PO) IT-rendszerét egy állítólagos nagy kibertámadás érte, amelyet az elnökválasztásba való orosz beavatkozási kísérlet részeként említettek, és kifejezetten „keleti nyomra” utaltak. Kormányzati képviselők is visszhangozták ezt a narratívát, hangsúlyozva a helyzet súlyosságát. Azonban később

kiderült, hogy az incidens valójában egy klasszikus adathalász támadás volt, amelyben hackerek hozzáfértek egy helyi PO aktivista e-mail fiókjához, és e-mail címeket és levelezéseket szereztek meg, hogy rosszindulatú szoftvereket terjesszenek.

Független kommentátorok és ellenzéki szereplők szkepticizmussal reagáltak, Tuskot a túlzásba vitt narratívával és a politikai célú eszközként való manipulálással vádolva. Néhány ellenzékhez kötődő kommentátor és az X platform felhasználója továbbá azt javasolta, hogy a túlzó orosz kibertámadás narratívája — tekintettel az incidens viszonylag enyhe jellegére — arra lehetett hivatott, hogy előkészítse az alapot a választási eredmények érvénytelenítésére, a romániai precedenshez hasonlóan, ha az eredmény Rafał Trzaskowski számára kedvezőtlennek bizonyulna.

Szinte minden héten újabb fenyegetések érik a médiapluralizmust és a választási folyamat integritását Lengyelországban — mind a baloldali-liberális adminisztráció, mind pedig a vele összhangban álló bírák részéről. 2025 április 9-én egy vajdasági közigazgatási bíróság egy vitatott döntést hozott, amelyben érvénytelenítette a 2024 júniusában a KRRiT által hozott határozatot, amelyben a Telewizja Republika és a wPolsce24 számára sugárzási engedélyeket adtak a MUX-8 digitális földfelszíni multiplexen. A KRRiT elnöke bejelentette, hogy fellebbezést nyújt be a bíróság nem jogerős döntése ellen.

Ugyanezen a napon, 2025 április 9-én a bíróság egy további döntése is a Tanács megfélemlítésére tett kísérletnek tekinthető: a bíróság jelentős pénzbírságot szabott ki a KRRiT elnökére, Maciej Świrski-re, amiért a közszolgálati médiára szánt pénzeszközöket bírósági letétbe helyezte, nem pedig közvetlenül a műsorszolgáltatóknak juttatta. Az elnök 2024-ben bírósági engedélyt kapott arra, hogy ezt így hajtsa végre, reagálva a 2023 végén és 2024 elején végrehajtott közszolgálati média jogellenes átvételére.

Ebben a kontextusban a parlamenti többség bejelentette, hogy további lépéseket kíván tenni a KRRiT elnöke Állambíróság elé állítása érdekében. A kormánykoalíció képviselői 2024-ben már benyújtották az ehhez szükséges indítványt, amelynek fő vádja a fent említett pénzeszközök nem közvetlenül történő kifizetése volt a közszolgálati médiumoknak, hanem azok bírósági letétbe helyezése. A kormánykoalíciónak megvan a szükséges többsége a Sejm-ben, hogy elindítsa az eljárásokat az Állambíróság előtt, ami ex lege a KRRiT elnökének és a Tanács tagjának felfüggesztését vonná maga után, így de facto kísérletet téve a közjogi testület irányításának megszerzésére.